

Pedagógiai Program

Autizmus Alapítvány Általános Iskolája

2024.

Pedagógiai Program 2024.

Autizmus Alapítvány Általános Iskolája

Tartalomjegyzék

AZ INTÉZMÉNYRŐL	7
NEVELÉSI PROGRAM.....	10
ALAPELVEK, CÉLOK, ÉRTÉKEK, FELADATOK, ESZKÖZÖK, ELJÁRÁSOK.....	11
Alapelveink	11
Céljaink	11
Feladataink	15
Eszközök, eljárások	15
A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK	18
A személyiségfejlesztés célja	18
Az autizmussal élő tanulók közös szükségletei	18
Fejlesztési területek	20
A szociális készségek fejlesztése	20
A szociális beilleszkedést közvetlenül befolyásoló készségek	20
Szabadidős készségek.....	21
A kommunikációs készségek fejlesztése	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Kognitív készségek fejlesztése	23
A szenzomotoros készségek fejlesztése.....	23
Elemi pszichoszomatikus funkciók.....	24
A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	24
A TELJES KÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK	28
Céljai	28

Területei.....	28
Várt eredményei	29
Az egészségfejlesztési program megvalósulásának szinterei	29
Az iskola működésében rejlő lehetőségek.....	29
Tanítási formák	30
A különböző tanítási órákon megvalósítható feladatok	30
A tanítási órákon kívüli programok	30
Egyéb programok	30
Mindennapos testedzés	30
A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK	31
Az intézményi élet szereplői.....	31
Az intézmény feladatai:.....	31
A PEDAGÓGUSOK HELYI INTÉZMÉNYI FELADATAI	32
KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG.....	33
Kiemelt figyelmet igénylő tanuló	34
A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenység	34
A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók megsegítése	34
Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók.....	35
A TANULÓK RÉSZVÉTELE AZ INTÉZMÉNYI DÖNTÉSI FOLYAMATBAN.....	36
A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS ÉS AZ INTÉZMÉNY PARTNEREI KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI	37
Az együttműködés formái	37
A szülői értekezletek és fogadó órák rendje	37
A TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYAI, KÖVETELMÉNYEK.....	38
A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos intézményi eljárásrend.....	38

A TANULÓK FELVÉTELÉNEK ÉS ÁTVÉTELÉNEK HELYI SZABÁLYAI	38
A felvétel szabályai első osztályba	38
Az átvétel szabályai.....	39
AZ ELSŐSEGÉLY-NYÚJTÁSI ALAPISMERETEK ELSAJÁTÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS ISKOLAI TERV	40
HELYI TANTERV	41
A KERETTANTERV	41
EGYMÁS MELLETT ÉLŐ KERETTANTERVEK	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
ÓRATERVEK.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
A TANKÖNYVEK, TANÍTÁSI SEGÉDLETEK, TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI	45
A kiválasztás szempontjai.....	45
A NAT-BAN MEGHATÁROZOTT PEDAGÓGIAI FELADATOK HELYI MEGVALÓSÍTÁSA.	46
Az erkölcsstan oktatása	46
Egész napos iskola	46
Természettudományos nevelés.....	46
A mindennapos testnevelés	48
A mindennapos művészeti nevelés	47
Az idegennyelv-oktatás	47
A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósítása	48
VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, FOGLALKOZÁSOK, TOVÁBBÁ EZEK ESETÉBEN A PEDAGÓGUSVÁLASZTÁS SZABÁLYAI	50
A TANULÓ TANULMÁNYI MUNKÁJÁNAK ÍRÁSBAN, SZÓBAN VAGY GYAKORLATBAN TÖRTÉNŐ ELLENŐRZÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI MÓDJA, DIAGNOSZTIKUS, SZUMMATÍV, FEJLESZTŐ FORMÁI.....	50
A tanulók értékelése	50

Az iskola magasabb évfolyamára való lépés feltételei:.....	50
Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái.....	50
AZ OTTHONI, AZ ALSÓS ÉS FELSŐS NAPKÖZIS FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK ELVEI ÉS KORLÁTAI..	54
A TANULÓ JUTALMAZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ, A TANULÓ MAGATARTÁSÁNAK, SZORGALMÁNAK ÉRTÉKELÉSÉHEZ, MINŐSÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELVEK	55
A jutalmazás alapelvei és formái	55
Az elismerés formái.....	55
A tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek	55
A magatartás értékelésének és minősítésének követelményei	55
A szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei	56
CSOPORTBONTÁSOK ÉS EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI.....	56
A csoportbontások kialakításának szempontjai.....	56
Az egyéb foglalkozások szervezésének elvei.....	56
A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSE	59
Az egészségnevelés alapelvei	60
A tanulók esélyegyenlőségének biztosításával kapcsolatos alapelvek	61
Céljaink	62
DISZKRIMINÁCIÓMENTESSÉG	62
A LEHETŐ LEGMAGASABB SZINTŰ INKLÚZIÓ BIZTOSÍTÁSA.....	62
A tanulók esélyegyenlőségének biztosításával kapcsolatos intézkedések	62
A tanulószervezés alapelvei	62
A tanulószervezés módszerei	62
LEGITIMÁCIÓ.....	65
JÓVÁHAGYÁSI, VÉLEMÉNYEZÉSI ZÁRADÉK.....	65

Intézményi adatok:

Az intézmény neve: **Autizmus Alapítvány Általános Iskolája**

Székhelye: 1089 Budapest Delej u. 24-26.

OM azonosító: 038437

Az intézmény jellege: gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény

AZ INTÉZMÉNYRŐL

Az intézmény 1989-ben kezdte meg működését azzal a céllal, hogy az autizmussal élő tanulók speciális szükségleteinek megfelelő módszereket és tananyagot fejlesszen ki.

A 2000/2001 tanévtől az intézmény Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményként működött. 2012 januárjától a Köznevelési Törvényben foglaltaknak megfelelően a fenntartó módosította az alapító okiratot, mely szerint az intézményben 1-8. évfolyamig gyógypedagógiai általános iskola működik.

2020

tavaszán megtörtént Pedagógiai Programunk felülvizsgálata a NAT 2020 alapján, majd 2024-ben a jogszabályi változásokkal összhangban ismét megtörtént a PP felülvizsgálata.

A célokból fakadó intézményi feladatok:

- közreműködés az együttnevelést segítő környezeti feltételek megteremtésében,
- eszközkölsönző működtetése szülők és szakemberek számára a TÁMOP 3.1.3-11/3 projektben kialakított protokoll szerint
- segítségnyújtás az integrációs programok kidolgozásában, a módszertani kultúra megújulásában, kiteljesedésében az autizmus területén,
- tanácsokkal, szakanyagokkal segíteni a befogadó iskolák pedagógusait autizmussal élő tanulók esetében,
- közreműködés az egyénre szabott taneszközök megtervezésében, a tanulásszervezésben,
- folyamatos kapcsolattartás a tanulók szüleivel, a többségi intézmények szakembereivel és a Szakértői Bizottságokkal
- terápiák, tréningek, rehabilitációs célú eljárások biztosítása

Képzési rendszerünk, kínálatunk

Az autizmus spektrumába tartozó állapotok lényege a szociális-kommunikációs és speciális kognitív képességek minőségi károsodása, mely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autizmussal élő tanulóra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő szociális készségek, illetve a rugalmas gondolkodás területén tapasztalható kognitív deficit, a beszéd szintjéhez képest károsodott kommunikáció, az egyenetlen intelligencia, illetve képességprofil és a következményes sztereotip viselkedés, érdeklődés, aktivitás. A sajátos információfeldolgozási stílus gyakran típusos erősségekhez vezet. Az elsődleges és másodlagos viselkedési tünetek az igen súlyostól a jól kompenzált állapotban csaknem tünetmentesig változhatnak, és az élet

különböző szakaszaiban különböző formában jelentkezhetnek. Új helyzetben, váratlan események, körülmények hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. Az autizmus spektrum zavar gyakran társulnak egyéb problémákkal, melyek a következőképpen csoportosíthatók:

- intellektuális képességzavar
- beszéd-, érzékszervi-, mozgás-, egyéb fogyatékoság, fejlődési zavar
- kihívást jelentő viselkedések

Új tanulók felvételekor arra törekszünk, hogy a gyermekek a legkülönbébb képességekkel rendelkezzenek. Ez azért szükséges, hogy az itt képzett szakemberek számára minél többféle lehetséges egyéni utat mutathassunk be az egyes tanulók szükségleteinek megfelelően az integrációtól a speciális ellátásig. A tanulók felvétele az Autizmus Alapítvány Ambulanciájának vizsgálata és az illetékes Szakértői Bizottság javaslata alapján történik.

Az intézmény működésének első tíz évében kidolgozta az autizmussal élő tanulók speciális tantervét, mely az OKI tantervi adatbankjába került, jelenleg módszertani segédanyagként használatos.

A jogszabályi változásokat követve a pedagógiai program és helyi tanterv módosításakor a Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról, a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára kiadott kerettantervet – 1-8. évfolyamig –, az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára kiadott kerettantervet – 1-8. évfolyamig –, valamint a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelveit vettük figyelembe.

A Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4) Kormányrendelet módosításáról szóló 5/2020. (I.31.) Kormányrendelet módosította az órakeretet és a szabadon tervezhető óraszámokat. 2020 szeptemberétől az első és az ötödik évfolyamon, majd felmenő rendszerben az annak megfelelő óraszámokban, de változatlan irányultsággal tanulhatnak diákjaink. Az óraszámokat a Helyi tantervben rögzített óraháló tartalmazza.

A helyi tanterv alapján egyéni fejlesztési tervet kell készíteni, amely a tanuló életkora mellett figyelembe veszi autizmusa súlyosságát, szociális adaptációjának szintjét, mentális korát, egyenetlen képességprofilját és a reális jövőbeli lehetőségeket.

Egyéb foglalkozások

Az intézmény a tanórákon túl 16.00-ig biztosít un. egyéb foglalkozásokat. Az egyéb foglalkozások közé tartozik: az egyéni vagy kiscsoportos autizmus-specifikus foglalkozások, amelyek a tanulók fejlődését szolgálják. Ügyeletet 7.30-8.00 valamint 16.00 -16.30 között biztosítunk szülői igény esetén.

Napközi és a tanulószoba

A kötelező tanórai foglalkozások utáni időszakban az alsó és felső tagozatos tanulók számára egyaránt folytatódhatnak az egyéni napirend alapján szervezett, egyénre szabott strukturált önálló és csoportos tevékenységek.

Tanulóinktól nem várható el, hogy a tanórán kívüli szolgáltatásokból, programokból, szabadidős tevékenységek kínálatából érdeklődésük alapján válasszanak, és ezáltal ismereteik bővüljenek, társas kapcsolataik spontán módon fejlődjenek. A tanulók ezen tevékenységei pedagógusok által szervezettek, irányítottak, és a gyermekek 7.30-tól 16.30-ig tartó napirendjébe illeszkednek. A gyerekek szükségleteinek és a szülők igényeinek figyelembevételével alakítjuk ki az iskola működési rendjét és szolgáltatásait.

Egyéb szolgáltatások

- Esetenként segítséget nyújtunk orvosi szakrendelések igénybevételéhez.
- Rendszeresen igénybe vehetőek az Autizmus Alapítvány Ambulanciájának szolgáltatásai.
- A gyógypedagógusok heti rendszerességgel konzultálnak az Ambulancia szakértőivel.
- Az igényekhez és a lehetőségekhez alkalmazkodva erdei iskolát szervezünk.
- Nyári ügyelet minden tanévben szervezünk, melynek idejét az éves munkatervben rögzítjük.
- Otthoni tanácsadás az ellátott gyermekek otthonában a módszertani elemek bevezetéséhez, alkalmazásához.
- Tematikus szülőklubokat szervezünk a családok igényeihez illesztve.

Hagyományok

Kialakult hagyományaink a társas kapcsolatokat és a tanultak általánosításának lehetőségét biztosítják tanulóink számára és lehetővé teszik, hogy a családokat a lehető legjobban bevonjuk intézményünk életébe.

Iskolai hagyománnyá vált a tanulók névnapjának és születésnapjának megünneplése, a karácsonyi és év végi ünnepség.

A szülők minden tanévben nyílt napon vehetnek részt, ahol a tanítási órákat látogathatják meg, megismerkedhetnek pedagógusaink oktatásban alkalmazott módszereivel és megfigyelhetik gyermekeik iskolai munkáját.

2001 óta minden tavasszal 3 napos *erdei iskolát szervezünk*, melyet részben adományokból, pályázatokból, részben szülői befizetésekből tudunk megvalósítani. Az erdei iskolai program csak abban az esetben valósul meg, amennyiben a szülők megszavazzák, a részvétel önkéntes.

NEVELÉSI PROGRAM

ALAPELVEK, CÉLOK, ÉRTÉKEK, FELADATOK, ESZKÖZÖK, ELJÁRÁSOK

Alapelveink

- Nevelőmunkánk középpontjában az autizmus mélyebb megértése és a feltétel nélküli elfogadás áll.
- Pozitív, érzelmekben gazdag iskolai légkört teremtünk, amelyben gyermek és felnőtt egyaránt jól érzi magát, ahol az emberi értékek mind teljesebb kibontakozása valósulhat meg.
- Az iskolában a legfőbb érték és lehetőség a gyermekek formálódó és formálásra váró személyisége. A kulcskompetenciák közül kiemelt hangsúlyt kap az önállóság, a rugalmasság, a szociális- és kommunikációs képességek fejlesztése.
- Gazdag tevékenységrendszerrel kínálunk, amelyben minden gyermek valamilyen téren sikerhez jut. Önbizalmat építünk, hogy az ismeret elsajátítása, a tanulás élményforrást jelentsen a gyermekek számára. Minden gyermekben az erősségeket keressük, arra építünk. Az egyéni képességekhez igazodó differenciált készségfejlesztést – a korrekciós és terápiás eszközök, eljárások alkalmazását az oktatás egész folyamatában – az iskoláztatás tartama alatt mindvégig érvényesítjük.
- Differenciáltan alkalmazott, egyénre szabott tananyaggal és pedagógiai eljárásrendszerrel fejlesztjük a gyermekeket.
- Fontosnak tartjuk, hogy sok pozitív élmény érje a gyermekeket, hogy az iskola kellemes, biztonságérzetet nyújtó, barátságos, esztétikus legyen. Élménydús iskolai életről, a szabadidő hasznos és tartalmas megszervezéséről gondoskodunk.
- Munkánkban nagy hangsúlyt helyezünk a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés esélyének növelésére.
- A megváltozott társadalmi-gazdasági-pedagógiai környezet kívánalmaival összhangban szükségesnek tartjuk együttnevelés megvalósításának támogatását.
- A tanulók eltérő képességeinek, érdeklődésének figyelembevétele teszi lehetővé az egyéni fejlődést. Pedagógusaink ismerik az egyénre szabott tanulási utakat támogató módszereket, kihasználják a digitális pedagógiában rejlő lehetőségeket a jogszabályban meghatározott keretek között.

Céljaink

- Elősegítjük a differenciáló és inkluzív pedagógiai módszertani kultúra megvalósulását.
- Modellként szolgálunk az országszerte működő, autizmusra specializált ellátóhelyek számára.

- A legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettség mellett elérhető legjobb életminőség, felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése.
- Ennek alapja a szocio- kommunikációs és egyéb kognitív készségek sérülésének specifikus módszerekkel való kompenzálása, a fejlődésben elmaradt készségek rehabilitációs fejlesztése, a másodlagos (pl. viselkedés-) problémák kezelése, a mindennapi gyakorlati készségek és az adaptált tananyag speciális módszerek segítségével való tanítása.
- A fejlesztés céljai hierarchikus rendben helyezkednek el aszerint, hogy mennyire szükségesek a szociális adaptáció kialakításához. Kiemelt cél annak elérése, hogy a tanuló képessé váljon a család életébe való beilleszkedésre.
- A testi egészség megóvása, az erőnlét, állóképesség, ügyesség egyénre szabott fejlesztése.
- Általános emberi értékek, társadalmi elvárások, szülőföldünk kultúrája, hagyományai képességszintnek megfelelő ismertetésével a felnőttkori szociális adaptáció segítése.
- Fontos, hogy a tanuló élvezze az iskolában töltött időt, érezze jól magát.

Értékeink és módszertani alapok

Pedagógiai Programunkban a NAT valamennyi közös értéke megjelenik az autizmussal élő tanulók speciális szükségletei szerint adaptálva.

Egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek

- Az aktív tanulás a tanulónak a tanulási tevékenységekben történő részvételét hangsúlyozza. A tanulási tevékenység legfőbb célja olyan tanulói kompetenciák fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az ismereteknek különböző élethelyzetekben történő rugalmas alkalmazását.
- A tevékenységekre épülő tanulásszervezési formák segítik a tanulót a tanulási eredmények által kijelölt ismeretek megszerzésében, és ezen keresztül a kompetenciák fejlesztésében.
- A tanulási eredmények elérését segítik elő az olyan differenciáló módszerek, mint a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet biztosítása, a tanulói különbségekhez illeszkedő, differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés és tananyag-alkalmazás, a fejlesztő, tanulást támogató értékelés.
- A pedagógus a probléma-megoldási és a jelenségértelmezési folyamatot – a tanuló szükségleteinek megfelelően – közvetett, illetve közvetlen eszközökkel segíti.

Tanulási környezet

A tanulási környezet fizikai feltételei

Az autizmussal élő tanulók esetében a szenzoros ingerfeldolgozás sajátosságai miatt szükség van az egyén számára szenzorosan kevésbé megterhelő helyekre a tanteremben és egyéb iskolai helyszíneken (pl. állandó, saját hely a tanteremben, pihenőhely, paraván, fülvédő elérhetősége).

A tanulóknak strukturált környezetre és személyre szabott vizuális környezeti támpontokra van szükségük, beleértve a szünetek és a szabadidő megszervezésének támogatását.

Szintén számítani kell az iskolán kívüli helyszíneken, programokon való részvétel nehezítettségére, így ezekre a helyzetekre is ki kell terjeszteni a specifikus módszerek és eszközök alkalmazását, valamint fel kell készíteni a tanulót a várható körülményekre, a viselkedéssel és teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokra.

A tanulási környezet társas feltételei

A tanulási környezet meghatározó eleme a pedagógusok kommunikációjának stílusa és tartalma:

- a) Az autizmussal élő tanulók gyakran szó szerint értik a beszédet, ezért fontos, hogy a pedagógus pontosan és konkrétan fogalmazza meg közlendőit.
- b) Kerülni kell a kétértelmű, szarkasztikus, ironikus megfogalmazásokat.
- c) A szokásosnál több időt szükséges hagyni a hallottak feldolgozására, mert az autizmus esetében a verbális információ feldolgozása gyakran lassabb a szokásosnál.
- d) Fontos, hogy az autizmussal élő tanulók előzetes tájékoztatást kapjanak, ha változás következik be az órák sorrendjében, helyszínében, a pedagógus személyében, a követelményekben, mert ez jelentősen csökkentheti a változások okozta stresszt, és elősegíti az alkalmazkodást és elfogadást.

Egyénre szabott tanulási lehetőségek

A személyre szabott tanulás biztosítása, a tanuló fejlődését támogató multidiszciplináris team elérhetősége (szükség esetén gyermekpszichiáter, pszichológus, szociális szakember bevonása), az autizmusszemponitú akadálymentesítés, az adaptált tananyag, a differenciált tanulásszervezési módok alkalmazása egyaránt szükséges az iskolai kudarc megelőzése és a tanuló fejlődésének biztosítása szempontjából.

Erősségek, tehetség gondozás

Az autizmus területén a tehetség gondozás ugyanolyan fontos feladat, mint a fogyatékból fakadó nehézségek kompenzálása. Az autizmussal élő tanulók egyes esetekben olyan képességeket mutathatnak, melyek valóban kiemelkedők. Gyakrabban azonban csak az általános fejlődési elmaradáshoz képest jobbak a képességek valamely területen. A fejlesztési elvekben foglaltaknak megfelelően nem törekedhetünk a kiemelkedő képességek egyoldalú fejlesztésére, hiszen ezzel önmagában nem segítenénk elő a felnőttkori adaptációt.

A pedagógusok általános feladata e téren sokrétű: meg kell próbálniuk a jó/kiemelkedő képességeket a későbbi sikeres adaptáció szolgálatába állítani, a speciális érdeklődést a gyermek, fiatal motiválására használni. Segíteniük kell abban is, hogy a családok megértsék az autizmus következményeként kialakult fejlődésmentet sajátosságait. Így érhető el, hogy a családok reális célokat tűzzenek ki a gyermek jövőjével kapcsolatban. Emellett fontos feladat a kiemelkedő képességek felismerése és gondozása. A tehetség gondozás folyamatában nagyon fontos meglátni a különlegest, a speciális adottságot a tehetséges gyermekben, bármilyen területen nyilvánul is az meg. Az egyénileg szervezett tehetség gondozással a

kiemelkedő képességek fejleszthetők, és a felnőttkori munka, valamint az örömteli szabadidős tevékenységek alapjául szolgálhatnak.

Egyenlő bánásmód:

Intézményünk autizmussal élő gyermekek és családjaik számára nyújt specifikus szolgáltatásokat. Alapvető célunk, hogy tanulóinkat és hozzátartozóikat segítsük jogaiknak érvényesítésében, melyek nemzetközi dekrétumokban, Magyarország Alaptörvényében és a vonatkozó hazai jogszabályokban egyaránt megjelennek. Ennek érdekében munkánk alapjának az autizmussal élő gyermekek teljes elfogadását, egyéni és közös szükségleteik megértését tartjuk.

Alapvető feladatunknak tartjuk továbbá, hogy az autizmus spektrum állapottal kapcsolatos ismereteket a szélesebb társadalom felé is közvetítsük, annak érdekében, hogy növekedjen a megértés és teljes befogadás.

Intézményünkben a tanulási-tanítási folyamatok célja, hogy segítse az autizmussal élő tanulók társadalmi beilleszkedését, a lehető legjobb felnőttkori életminőség elérését. Mindehhez hozzátartozik a *közös nemzeti értékek, az EU-s állampolgársághoz kapcsolódó értékek és a kultúrák iránti nyitottság* közvetítése az egyes tanulók megértéséhez adaptálva.

Használható tudás és kompetencia:

Az autizmus spektrum zavarok olyan sajátos tanulási stílussal járnak együtt (merev, rugalmatlan gondolkodás, az általánosítás zavara), mely elengedhetetlenné teszi a funkcionális, minden életszakaszban alkalmazható tudás átadását.

Egész életen át tartó tanulás, tapasztalati tanulás:

Mivel az autizmus a személy egész életében fennmarad, a sérülés-specifikus fejlesztési célok megvalósítása is az egész életen keresztül folytatódik. Tudományos kutatások bizonyítják, hogy az autizmussal élő felnőttek is képesek újabb ismereteket és készségeket megtanulni, sőt a gyakori kamaszkori krízis után lehetséges, hogy felnőtt korban új lehetőségek nyílnak meg a tudás megszerzésére.

Az autizmussal élő gyermekek, tanulók tanulási stílusa alapvetően megköveteli a közvetlen tapasztalaton és cselekvésen keresztül történő tanulást.

Feladataink

A nevelés-oktatás feladata a sérülésből következő fejlődési hiányok, elmaradások kompenzálása a következő területeken:

- a. Elemi pszichoszomatikus funkciók
- b. Szenzomotoros készségek
- c. Szocio-kommunikációs képességek

Kognitív készségek fejlesztése:

- a. A sérülésből adódó szükségletekhez adaptált környezet megteremtése.
- b. A biztonságérzet kialakítása a fejleszthetőség és az önálló tevékenykedés feltételeként.
- c. Egyéni fejlesztési tervek kialakítása a gyermek szükségleteinek megfelelően és a család igényeinek messzemenő figyelembevételével.
- d. A zavaró vagy veszélyes viselkedésformák megelőzése és kezelése.
- e. A gyermek alkalmazkodását segítő viselkedésformák kialakítása a családi, iskolai és iskolán kívüli környezetben.
- f. Az elsajátított ismeretek, készségek bővítése, szinten tartása, általánosítása.
- g. A felnőttkori adaptáció részeként munkára való előkészítés.

Az ismeretek, információk tárgyilagos, sokoldalú közvetítése, tiszteletben tartva tanuló, a szülő, a pedagógus vallási, világnézeti meggyőződését.

A nemzeti műveltség és az egyetemes kultúra közvetítése. A tanulóhoz, a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök fejlesztése.

Az alábbi kulcskompetenciák fejlesztése:

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Eszközök, eljárások

A nevelő-oktató munka feladatait kognitív- és viselkedésterápiás eljárások egyénre szabott kivitelezésével valósítjuk meg. A gyermekeket egyéni és kiscsoportos formában neveljük-oktatjuk. Eszközrendszerünk alapvetően a strukturált oktatás és a vizuális környezeti támpontok egyénre szabott alkalmazását jelenti.

A fejlődési szemlélet érvényesítése

Az autizmus következménye olyan atipikus fejlődésmenet, melyben az egyes fejlődési fokok nem feltétlenül épülnek egymásra (pl. a nyelvet használó tanulónál a beszéd kialakulását nem előzi meg a preverbális kommunikáció értéke és használata). Az egyes fejlődési területek között lehetnek szakadékszerű különbségek, de a fejlődési szintek között, és azokon belül is

egyenetlen a fejlődés. Az atipikus fejlődés kompenzálására inadaptív kognitív stratégiák, kihívást jelentő viselkedések alakulhatnak ki, melyek szakszerű fejlesztési és oktatási módszerekkel megelőzhetőek illetve korrigálhatóak.

Speciális megközelítés a tanításban

Az új készségek és ismeretek elsajátítása egyéni tanítási helyzetben történik a szociális és kommunikációs nehézségek miatt, napi rendszerességgel szervezve.

A tanítás kudarca esetén nem feltételezhető, hogy a gyermek szándékosan nem teljesít, el kell hinni, hogy nem képes elvégezni a feladatot. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert gyakran az a látszat, hogy a tanuló „daczból” nem végez el bizonyos feladatokat, melyeket máskor, mással már tudott. Ennek leggyakoribb oka, hogy az autizmussal élő gyermek számára a körülmények legkisebb változása is új helyzetnek minősül, melyben nem képes készségeit, tudását mozgósítani.

A tanításban mindig a meglévő tudást bővítjük egyetlen új mozzanattal.
(egy új szín, forma, mozdulat, stb.)

Az optimális terhelés érdekében a feladatokat a gyermek képességeinek megfelelő lehető legnagyobb nagyságú lépésekre kell bontani.

A feladatoknak a tanuló szempontjából értelmesnek kell lenniük, ezért az ismereteket lehetőleg abban a kontextusban tanítjuk, melyben a gyermeknek alkalmaznia kell azokat.

Az elsajátított ismereteket, az új készségeket a lehető legtöbb olyan helyzetben gyakoroltatni kell, melyben funkcionálisak.

A fejlesztésben való továbblépéskor csak azokra az ismeretekre, készségekre alapozhatunk, melyeket a tanuló folyamatosan gyakorol. A tanultak folyamatos szinten-tartása szükséges.

Egyénre szabott motivációs rendszert kell kialakítani. Jutalomnak azt tekinthetjük, ami a gyermek számára örömforrás (ez lehet nagyon egyedi, szokatlan, a tárgytól a szociális megerősítésig). Törekedni kell arra, hogy a tevékenység önmagában jutalomértékűvé váljon, hogy fokozatosan el lehessen hagyni a külső jutalmakat.

Az oktatás nevelés során támaszkodni kell a meglévő ép, esetleg kiemelkedő képességekre, speciális érdeklődésre, melyek különösen fontosak lehetnek a pályaorientáció szempontjából.

A fejlődési egyenetlenség csökkentése azonban elsőbbséget kap a szigetszerű képességek fokozott fejlesztésével szemben.

A követelményeket az objektív körülményekből fakadó szükséges dologként kell megjeleníteni, és nem a pedagógus személyes kívánságaként.

Protetikus környezet kialakítása

A környezet térben és időben strukturált, így informálja a tanulót arról, hogy mit, hol, hogyan, miért, mennyi ideig tegyen, tehet. Iskolánkban a mindennapi életben megszokott színtereknek megfelelően alakítjuk ki a rendelkezésre álló teret. Így minden csoportnak szüksége van a következő terekre: az önálló munkához szükséges terület, a közös tanuláshoz szükséges terület, egyéni foglalkozásra szolgáló helyiség, a szabadidős tevékenységek helye- mely szükség esetén a mozgásfoglalkozásokhoz átalakítható, házimunka és önkiszolgálás színterei (tankonyha, fürdőszoba, öltöző, étkező). A strukturált térben az egyénre szabott vizuális környezeti támpontok segítik megszervezni a tanulók változatos tevékenységeit.

A protetikus környezet elemei:

- a tér-idő szervezése (napirend, folyamatábrák, munkaszervezés, munkarend).
- egyéb vizuális információhordozók

Célok:

a.) A tér- idő szervezése nyújtson minden tanuló számára látható és érthető információt arról, hogy:

- mit kell, illetve lehet csinálni (pl. osztályteremben, udvaron, óra alatt, szünetben)
- hol történnek az egyes tevékenységek
- mennyi ideig tartanak (időhatárok felismerése, bejósítása pl. time-timer segítségével, vagy a jelzőcsengő értelmezésével)
- mi lesz a következő tevékenység
- mire kell emlékezni (pl. házi feladat, másnapi felszerelés, várható programok, információ átadás)

b.) A gyermek biztonságérzetének megalapozása oly módon is, hogy számára jól érthetően előre jelezzük az aktivitásokat.

c.) A zökkenőmentes, önálló tevékenységváltás tanítása.

d.) Az azonossághoz való ragaszkodás csökkentése, a változások elfogadtatása, speciális eszközökkel.

e.) A kihívást jelentő viselkedések megelőzése.

f.) A kifejező kommunikáció területén jelenlévő nehézségeket egyénre szabott augmentatív és alternatív kommunikációs eszközökkel kompenzáljuk.

A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK

A személyiségfejlesztés célja

Az autizmus, mint pervazív (átható) fejlődési zavar az érintett gyermekek egész személyiségfejlődését befolyásolja, a lehetséges egyéni kombinációk száma végtelen.

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok konkrét felsorolása helyett ezért inkább azokat a tényezőket soroljuk fel, melyek általában befolyásolják azokat.

Az autizmussal élő tanulók közös szükségletei

A tanulók személyiségfejlesztéssel kapcsolatos szükségleteit típusos erősségeik és nehézségeik határozzák meg.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók – a tanítás, illetve a tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából – kiemelkedő jelentőségű tulajdonságai:

- a) A másik személy szándékának, érzéseinek, gondolatainak, szempontjainak (pl. az információátadás szándékának) meg nem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya.
- b) A szociális megerősítés jutalomértékének hiánya, vagy az ezzel kapcsolatos öröm későbbi, csak direkt tanítás útján való kialakulása, illetve a belső motiváltság gyengesége vagy hiánya. Sokszor nagyon kevés vagy szokatlan dolog okoz számukra örömet.
- c) A beszéd korlátozott megértése, még az életkornak megfelelő beszédprodukciónál is, amit nehezítenek a beszéd érzelmi, társas aspektusaival kapcsolatos megértési nehézségek, mint pl. a hanghordozás.
- d) A beszéd vagy más kommunikációs eszköz spontán, funkcionális, rugalmas alkalmazásának eltérései, elmaradása.
- e) Egyenetlen képességprofil, pl. a szigetszerű ismeretek, képességek (pl. kiváló mechanikus emlékezet, matematikai vagy zenei képesség), jelentős elmaradás az önellátásban, szakadékszerű különbség a mechanikus és a személyes memória között.
- f) Hiányzó vagy korlátozott belátás, pl. a gyermek saját tudásával, az ismeret forrásával, módjával, a szubjektív jelentőséggel kapcsolatban.
- g) A változásokkal, újdonsággal kapcsolatos ellenállás, szorongás.
- h) A társas környezetben, felnőttekhez és gyermekekhez való szokatlan kapcsolódás, mely megnyilvánulhat a teljes visszahúzódtástól, passzivitástól az erőteljes, túlzó ragaszkodásig, aktív, de bizarr kezdeményezésekig, vagy megnyilvánulhat az egysíkú, formális kapcsolatteremtésben.

1.2.1. Típusos erősségek, amelyekre építeni lehet a tanulás támogatása során

- a) Az egyénre szabott vizuális információ általában jól értelmezhető.
- b) Tanult rutinokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás.
- c) Jó mechanikus memória.
- d) Megfelelő környezetben, a gyermek érdeklődésének megfelelő témákban kiemelkedő koncentráció, kitartás, precizitás.
- e) Egyes, nem szociális tartalmú tantárgyi területeken – pl. szó szerinti tanulás, nem szöveges számtan, földrajz, zene – jó vagy akár kiemelkedő teljesítmény.

1.2.2. Típusos nehézségek és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a tanulás támogatása során

- a) Túlérzékenységre és/vagy fokozott ingerkeresésre utaló viselkedések (hallás, látás, szaglás, tapintás, ízlelés terén, vagy bármely érzékszervi modalitásban).
- b) A figyelem felkeltésével, irányíthatóságával, fenntarthatóságával és váltásával kapcsolatos gyakori nehézségek.
- c) Az utánzási képesség hiányosságai.
- d) Ingerfeldolgozási, vizuomotoros koordinációs problémák.
- e) Tér-idő értelmezés gyengesége, esetleg hiánya.
- f) Analízis (sorrendiség)-szintézis műveleteinek problémája.
- g) Ok-okozati összefüggések felismerésének problémája.
- h) A lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás deficitje.
- i) Az általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának sérülése.
- j) Felidézési problémák (pl. speciális szociális tartalmaknál és személyes élményeknél).
- k) Ismert tananyagban váratlan nehézség felmerülése szociális elem bevezetésével vagy új körülmények közötti alkalmazás során.
- l) A feladat céljának nem értése, a reális jövőre irányultság hiánya.
- m) A szimbolikus gondolkodás (pl. játék) fogyatékosága.
- n) Humor, irónia, metafora, képes beszéd félreértése, nem értése.
- o) A valóság téves értelmezése, felfogása.
- p) Realitás és fantázia összetévesztése.
- q) A szóbeli kérések, közlések félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többrészes utasítások esetén.
- r) Szó szerinti értelmezés.
- s) Képességek, ismeretek önálló, változatos alkalmazásának nehézsége.
- t) Gyermekközösségben áldozattá, illetve bűnbakká válás, egyes esetekben szociálisan a helyzetnek nem megfelelő viszonyulás a kortársakhoz.
- u) Szabadidőben passzivitás, kudarcokból eredő viselkedésproblémák megjelenése.
- v) Félelmek, fóbiák, szorongás.

A fenti problémák következménye, hogy a szociális-kommunikációs kontextusban zajló tanulás akadályozott, ezért az autizmussal élő gyermekek számára a világról való megértés keretében elsősorban nem a személyek közötti kapcsolatok szolgálnak.

Fejlesztési területek

A szociális-kommunikációs készségek fejlesztése

Az autizmusban sérült két terület közül (szociális-kommunikáció, és rugalmas viselkedésszervezés) a legmarkánsabb problémákat a szociális interakciókban fedezhetjük fel - az autizmus mint "szociális fogyatékoság" a legszembetűnőbb. Elsődleges fontosságú speciális pedagógiai cél tehát a gyermek képességszintjének megfelelő szociális viselkedés, illetve az ezt megalapozó elemi készségek fejlesztése, tanítása.

A szociális fejlesztési feladatok között a beilleszkedést közvetlenül elősegítő készségek tanítása (taníthatóságot megalapozó szociális készségek, önmagáról való tudás, kapcsolatteremtés és fenntartás) mellett rendkívül fontos feladat, hogy a gyermek minél tartalmasabban legyen képes eltölteni szabadidejét önálló és társas formában egyaránt.

A tanítási, fejlesztési módszerek kiválasztásakor feltétlenül figyelembe kell venni, hogy az autizmusból fakadó nehézségek megakadályozzák a gyermekeket abban, hogy a szociális készségeket spontán, intuitív úton sajátítsák el, szociális megértésükre alapozva. Ezért a fejlesztés metodológiájában elsődleges fontosságú szerepet kapnak a kognitív és viselkedésterápiás eljárások, amelyek a gyermek egyéni szükségleteinek és képességszintjének megfelelően vegyíthetőek más fejlesztési módszerekkel is (pl. zenei interakció).

A fejlesztés fő területei

A szociális beilleszkedést közvetlenül befolyásoló készségek

A taníthatóságot megalapozó szociális készségek:

- a. A pedagógus segítségének elfogadása.
- b. Más személyek jelenlétének elviselése.
- c. Az elemi viselkedési szabályok elsajátítása.
- d. Az utánzás tanítása.

Önmagáról való tudás:

- a. Személyi adatok megtanítása.
- b. Saját külső tulajdonságok ismerete.
- c. A gyermek által gyakran végzett, megszokott és rendkívüli saját tevékenységek körének tanítása.
- d. Annak tudatosítása, hogy a gyermek mit tud és mi az, amelyet segítséggel képes csinálni, mi az, amit egyáltalán nem tud.

- e. A kedvelt és elutasított dolgok meghatározása.
- f. Kellemes és kellemetlen dolgok meghatározása, tanítása.
- g. Saját élmények felidézése.
- h. Saját teljesítmény értékelése megadott szempontok alapján, önellenőrzés.
- i. Saját viselkedésére vonatkozó szabályok betartásának tanítása.
- j. A sztereotip viselkedésformák kontroll alá vonása.

Kapcsolatteremtés, fenntartás:

- a. A metakommunikáció megértésének és használatának fejlesztése.
- b. Ismerős és ismeretlen személyek külső és nem látható tulajdonságainak tanítása.
- c. Egyszerű szociális rutinok megtanítása (pl. köszönés).
- d. Az információcsere szabályainak tanítása: témaválasztás, kezdeményezés, a beszélgetés fenntartása, befejezése stb.
- e. Iskolán belüli szociális helyzetek viselkedési, udvariassági szabályai.
- f. Iskolán kívüli szociális helyzetek viselkedési, udvariassági szabályainak tanítása különböző színtereken.(pl. uszodában, üzletekben, járműveken, könyvtárban)
- g. A legnyilvánvalóbb érzelmi reakciók felismerése és az azokhoz illő, megfelelő viselkedés szabályai.
- h. Elemi kooperáció tanítása felnőttel, gyermekkel.

Szabadidős készségek

A szabadidős készségek tanításának közös feladatai:

- a. A gyermek számára örömet nyújtó, az életkornak és a mentális kornak egyaránt megfelelő szabadidős aktivitások kiválasztása.
- b. A lehetséges aktivitások közötti választás tanítása.
- c. A teljes önállósághoz szükséges vizuális segítség megtervezése, használatának tanítása.
- d. A tárgyakon való megosztás tanítása.
- e. A megfelelő viselkedési szabályok elsajátíttatása.

A szabadidő önálló eltöltésének tanítási szempontjai:

- a. A szabadidős aktivitások lehetséges helye, ideje.
- b. Önállóan végezhető szabadidős aktivitások.
- c. Eszközök, anyagok kiválasztása.

A szabadidő társas eltöltésének tanítási szempontjai:

- a. A sorra kerülés szabályának és jelzésének tanítása.
- b. Egyszerű társasjátékok szabályainak tanítása.
- c. A vesztes elviselésének, a nyeres jelentésének megtanítása

A fejlesztés egyik fő célterülete a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Az alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkció

megértésének sérülése. Minden autizmussal élő gyermeknél - függetlenül verbális képességeik színvonalától - elsődleges fontosságú cél tehát az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. E cél megvalósításához egyénre szabott kommunikációs eszközök (pl. alternatív kommunikációs rendszerek; metakommunikáció) használatának tanítása szükséges.

Hasonlóan a szociális fejlesztéshez a kommunikációs készségek tanításának metodológiájában is elsődleges fontosságú szerepet kapnak a kognitív és viselkedésterápiás eljárások, amelyeket a gyermek egyéni szükségleteinek és képességszintjének megfelelően vegyíthetők más fejlesztési módszerekkel is (pl. zenei interakció).

A fejlesztés fő területei:

Fel kell mérni a kommunikációs készségeket az alábbi területeken, a megértés és a használat szempontjából.

A kommunikáció módja, eszköze, vagyis mindaz, amit a gyermek mond vagy csinál. Tágan értelmezve ide tartoznak azok a viselkedésbeli megnyilvánulások is, amelyekkel a gyermek válaszol az őt ért ingerekre anélkül, hogy azokat tudatosan használná a környezet befolyásolására. (pl. dührohamok). A kommunikáció eszközei lehetnek tárgyak, képek, természetes gesztusok, jelek, beszéd.

Szókincs, jelentés (tárgyak, személyek, cselekvések, helyszínek, minőségek, belső állapotok stb. megnevezése). A felmérésnél számítanunk kell a szó szerinti értelmezésre és arra, hogy az értés és használat kontextustól függő.

Funkció (utalás, üdvözlés, kérés, kérdezés, utasítás, állítás, felajánlás, tréfa, vita, tiltakozás, figyelemfelhívás, visszautasítás, kommentálás, információadás, kommunikáció az érzelmekről). A funkciók felmérésekor képet kapunk arról, hogy a gyermek mire használja kommunikációs készségeit, illetve arról, hogy milyen funkciókat ért meg.

Kontextus (a különböző helyzetek, amelyekben kommunikálunk). Hol? Kivel? Milyen körülmények között?

- A felmérés a spontán meglévő készségekre irányul.
- A felmérés alapján egyénre szabott fejlesztési terv készül.
- A fejlesztés legfontosabb feladatai a felmérés eredményétől függően a következők:
  - A gyermek az általa megértett szinten tanulja meg valamely kommunikációs eszköz használatát, hogy minél hamarabb sikeres lehessen a kapcsolatteremtésben.
  - Augmentatív és alternatív kommunikációs rendszer használatának tanítása, mely lehet tárgyas, képes stb.
  - A beszédértés és beszédhasználat fejlesztése.
  - A metakommunikáció értésének és használatának fejlesztése.
  - A kommunikációs eszköz funkcionális használatának tanítása, melynek érdekében a környezetet tudatosan úgy kell szervezni, hogy aktív kommunikációra serkentse a gyermeket.

- A fejlesztés során a meglévő, funkcionálisan használt kommunikációs eszközt a lehető legtöbb természetes helyzetben alkalmaztatni kell, mert a meglévő készségeket a gyermekek új helyzetekben spontán ritkán alkalmazzák.

Kognitív készségek fejlesztése

Az autizmussal élő gyermekek egy része valamilyen szintű intellektuális képességzavarban is érintett, de típusos kognitív nehézségek, tanulási problémák az átlagos, vagy átlag feletti IQ esetén is jellemzők lehetnek. Az autizmus-specifikus fejlesztési célok mellett az értelmi szintnek, illetve az egyenetlen képesség-struktúrának megfelelő kognitív fejlesztési célok is szerepet kapnak az oktatás és nevelés során. A következőkben azon sérült kognitív készségekkel foglalkozunk, amelyek autizmus specifikusak, illetve gyakran jelennek meg járulékos problémaként.

Az autizmussal élő gyermekek kognitív stílusát a rugalmas gondolkodás, valamint az információk jelentés-teli egészként való észlelésének, értelmezésének sérülése jellemzi. Jellegzetes nehézségek tapasztalhatóak az általánosításban, a szimbólumok kezelésében és a belső forgatókönyvek kialakításának és alkalmazásának területén. Így természetesen a kognitív fejlesztési célok erőteljesen befolyásolják a szociális és kommunikációs terület fejlesztését is.

A fejlesztés legfontosabb feladatai:

Jelentésteli információk kiemelésének elősegítése:

1. a figyelem irányuljon a környezet lényeges ingereire,
2. lényegkiemelés képességének elősegítése.
3. A figyelem terjedelmének bővítése, időtartamának növelése.
4. Cselekvések tervezésének, kivitelezésének tanítása.
5. Alternatív problémamegoldó stratégiák tanítása lehetőleg abban a kontextusban, ahol azt alkalmazni kell.
6. A megtanult készségek általánosítása, alkalmaztatása a lehető legtöbb természetes élethelyzetben.
7. Elvont fogalmak, összefüggések (pl. idői, ok-okozati relációk) megértésének elősegítése

A szenzomotoros készségek fejlesztése

A szenzomotoros készségek sérülése gyakran megjelenik az autizmusban: a problémák részben a társult fogyatékoságok következményeként jelennek meg, részben az autizmus részjelenségeként. A szenzomotoros készségek fejlesztése minden tantárgyban megjelenik, és különösen nagy szerepet kap az Életvitel, a Gyakorlati ismeretek és a Mozgás tantárgyakban, valamint a "Tér- idő szervezése" fejlesztő programban. Az alábbiakban az autizmussal élő gyermekeknél leggyakrabban megjelenő fejlesztési feladatokat emeljük ki.

A legfontosabb fejlesztési feladatok a következők:

1. A testséma ismeretének kialakítása, tudatosítása, a testélmény fejlesztése.
2. A testmozgások célszerű összehangolásának tanítása különféle terekben és aktivitásokban.
3. A szociális kontextusokban való megfelelő mozgásformák kialakítása.
4. Módszerek tanítása, amelyekkel a gyermek kontroll alatt tudja tartani mozgásos és egyéb, pl. verbális sztereotípiáit.

Elemi pszichoszomatikus funkciók

Az autizmusban gyakoriak az evéssel, ivással, alvással, szobatisztasággal kapcsolatos problémák. Ezek részben az általános fejlődési elmaradással magyarázhatók, részben az autizmusból erednek. Ilyen jelenség az azonossághoz való ragaszkodás, mely az élet bármely területén jelen lehet.

Az alvással kapcsolatos gyakori problémák:

- A nappal és éjszaka felcserélése.
- Csökkent alvásigény.
- A gyermek csak bizonyos körülmények, feltételek megléte esetén képes aludni.

A szobatisztasággal kapcsolatos problémák:

- Jelentősen késik kialakulása.
- Stresszel járó helyzetekben a gyermek vizeletét, székletét nem tartja.
- A gyermek csak meghatározott körülmények között szobatiszta stb.

Az evéssel, ivással kapcsolatos leggyakrabban megfigyelhető nehézségek:

- Túl sok vagy túl kevés táplálék, folyadék bevitele.
- Rágással, nyeléssel kapcsolatos nehézségek.
- Azonossághoz való ragaszkodás (pl. hely, idő, evőeszköz, személyek, bizonyos ételek, italok típusa, állaga, színe, hőfoka).
- Étkezési helyzetekben jelentkező viselkedésproblémák.
- Az étkezés tempójával kapcsolatos problémák.

A fejlesztés legfontosabb feladatai:

- A probléma pontos meghatározása, súlyosságának mérlegelése.
- A probléma vizsgálata: Az orvosi okok kizárása, más lehetséges okok felkutatása, meghatározása.
- Megoldási stratégiák kidolgozása, kivitelezése.

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az értelmi nevelés területén elvégzendő feladatok

Az önálló ismeretszerzéshez szükséges kompetenciák kialakítása, fejlesztése.
A megismerés képességének fejlesztése. Tapasztalati és értelmező tanulás elsajátítása.
Az önismeret kialakítása.
A világ megismerésére való igény megalapozása.
A tanulás tanítása.
A tanulói önértékelés rendszeressé válása a nevelő munka során is.

A tanulók erkölcsi nevelése területén elvégzendő feladatok

Az autizmussal élő tanulók számára a szociális megértés veleszületett sérülése miatt az helyes viselkedés és gondolkodás, az alapvető erkölcsi értékek megismerése kognitív úton történik. Alapvető az egyén szociális kompetenciáinak figyelembe vételével a pozitív szokások kialakulásának, gyarapításának segítése.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területén elvégzendő feladatok

Kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet ismerete, az azokkal való harmonikus kapcsolat.

Az autizmussal élő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg nemzeti kultúránk értékeit. Ezen a területen rendkívül nagy egyéni különbségekre számíthatunk.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés területén elvégzendő feladatok

Az autizmussal élő tanulók nevelésének-oktatásának alapvető célja, hogy olyan gondolkodási, szociális-kommunikációs készségeket alakítsunk ki, melyek lehetővé teszik az egyén részvételét szűkebb és tágabb társas környezetében. A részvétel módja és mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat: a tanulók többsége jelentős támogatást igényel abban, hogy jogait gyakorolja, társadalmilag elfogadott viselkedésmódokat tanúsítson, alkalmazkodjon a társadalom írott és íratlan szabályaihoz.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése területén elvégzendő feladatok

Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedéskontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. A sikerélményeket biztosító, a gyermek érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában.

Testi és lelki egészségre nevelés területén elvégzendő feladatok

Elsődleges az érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása.

A helyes étkezési, alvási, önápolási szokások, a rendszeres mozgás iránti igény kialakítása szintén prioritást kap az egyéni fejlesztési tervben.

A megfelelő szexuális viselkedés kialakításában a családok számára hatékony segítséget kell nyújtania az iskolának, mivel a szociális megértés sérülése e területet speciálisan nehezzé teszi.

A viselkedésproblémák megelőzése és hatékony kezelése hozzájárul a testi-lelki egészség megőrzéséhez és kiküszöbölheti a gyógyszeres kezelést.

A családi életre nevelés területén elvégzendő feladatok

A család szerepe az autizmussal élő tanuló esetében is kiemelkedő jelentőségű. Az iskola alapvető feladata, hogy segítse az érintett családokat az autizmus-specifikus célok kitzítésében és megfelelő nevelési stratégiák alkalmazásában, mivel a hagyományos módszerek többsége nem válik be az érintett gyermekek esetében.

A nevelési-oktatási intézmény és a család szoros együttműködésével érhető el és terjeszthető ki az egyéni fejlesztési tervben megfogalmazott célok, különös tekintettel a szociális-kommunikációs készségek általánosítására, valamint a rugalmasabb viselkedés és gondolkodás fejlesztésére.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség területén elvégzendő feladatok

Az autizmussal élő tanulók esetében is cél lehet az önkéntes feladatvállalás egyéni mérlegelést követően, ha annak értékét, saját szerepüket és kompetenciájukat az önkéntes tevékenység során megértik. Az önkéntes feladatokban való részvétel segítheti együttműködési és problémamegoldó képességeik fejlődését, elősegítheti pozitív énképük alakulását, önbecsülésük növekedését. Fontos azonban figyelembe venni szociális sebezhetőségüket, ezért a család és a pedagógusok egyénre szabott támogatásával, kísérésével vonhatók be önkéntes feladatokba.

Fenntarthatóság, környezettudatosság területén elvégzendő feladatok

A környezet célzott megfigyelése, felfedezése a pedagógus aktív közreműködése nélkül elképzelhetetlen. A fejlesztés e területen is a közvetlen, mindennapi étellel kapcsolatos tapasztalatokon alapul. Elsődleges a helyes szokásrend kialakítása.

Pályaorientáció területén elvégzendő feladatok

Az egyén által elérhető legnagyobb fokú önállóság támogatása kiemelkedően fontos. Az autizmussal élő tanulók esetében az önállóság megalapozása már a fejlesztés kezdetétől jelen van, mivel számos alapfeltétele hiányozhat, többek között a rugalmasság, az együttműködés és a bizonytalanság tolerálásának és kezelésének képessége. Az elérhető felnőttkori önállóság nagy egyéni eltéréseket mutat. A pályaorientáció során a munkaképességek mellett a szociális-kommunikációs fejlettséget és a munkaviselkedés színvonalát is figyelembe kell venni. Fontos, hogy a pályaorientáció során építsünk a tanuló speciális érdeklődési körére, erősségeire.

Gazdasági és pénzügyi nevelés területén elvégzendő feladatok

E területen az érintett tanulók esetében a pénz értékével és a takarékossgal kapcsolatos alapvető ismeretek megszerzése kulcsfontosságú. Előnyös, ha ezek az ismeretek valódi

élethelyzetekben, cselekvésbe ágyazottan jelennek meg. Az alapvető gazdasági összefüggések megértése, illetve azok kamatoztatásának lehetősége a mindennapi életében nagy egyéni eltéréseket mutat.

Médiatudatosságra nevelés területén elvégzendő feladatok

A médiatudatosságra nevelés kiemelt jelentőségű az autizmussal élő tanulók nevelésében.

Az érintett tanulók különösen veszélyeztetettek lehetnek a különböző médiumok által közvetített tartalmak meg nem értése, félreértése tekintetében és fokozott a függőségek kialakulásának veszélye is. Ugyanakkor a különböző médiumok lehetővé teszik az élő nyelvtől és szociális közvetítéstől független tanulást és kapcsolatteremtést, valamint olyan multimédiás tananyagok kialakítását, mely lelassítja és hozzáférhetővé teszi a szociális interakciókat, nagyban hozzájárulva a fejlődési zavar következményeinek enyhítéséhez.

A tanulás tanítása területén elvégzendő feladatok

Az autizmus számos speciális kognitív nehézséggel és a kommunikáció sérülésével jár együtt. A tanulási folyamatban az élő nyelv és a szociális közvetítés megnehezíti, míg a vizuális információhordozók alkalmazása segíti a világ megismerését. Az állandósághoz való ragaszkodás oldása, valamint az egyén motivációs lehetőségeinek ismerete és kiaknázása kulcsfontosságú a tanulás szempontjából.

A személyiségfejlesztés megvalósulásának tevékenységei, szinterei

- alapvető viselkedési szabályok megtanulása, alkalmazása
- csoportszokások, hagyományok, ünnepek
- egyéni és csoportos tanulmányi munka
- habilitációs, rehabilitációs foglalkozások
- egyéni értékelési rend
- egyéni- és csoportos beszélgetések, játékok
- kézműves tevékenységek
- túrák, táborok, kirándulások, erdei iskola
- iskolán kívüli programok (pl. mozi, színház, kiállítás, bábszínház, játszóház stb.)
- művészeti tevékenységek (képzőművészeti, zenei)
- sportfoglalkozások

A TELJES KÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK

Az iskolai egészségfejlesztés az intézmény életébe, mindennapjaiba beépülő tevékenység, amely egyaránt irányul:

- a tanulók egészség ismereteinek bővítésére, korszerűsítésére
- egészségfejlesztő közösségi tevékenységre
- egészségfejlesztő környezet megteremtésére, megerősítésére

Az egészségfejlesztés magában foglalja:

- a korszerű egészségnevelés
- a prevenció
- a mentálhigiéné
- az önségítés feladatait, módszereit

Céljai

- egészséges életmód iránti igény kialakítása
- a tanulók kommunikációs, cselekvési képességeinek javítása
- az egészségvédelem, a mentálhigiéné kérdéseivel kapcsolatos ismeretek átadása, pontosítása
- a szükséges környezeti változtatások (fizikai, szociális) végrehajtása.

Területei

Az egészséges életmód, életszemlélet, magatartás szempontjából lényeges területek, melyek az iskola pedagógiai rendszerébe, az összes tevékenységébe beépülnek, és megjelennek az oktatás-nevelés valamennyi területén:

- önmagunk és egészségi állapotunk ismerete, személyi higiéné
- az egészséges testtartás, a mindennapos testmozgás fontossága
- az egészség szempontjából fontos értékek ismerete
- az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe
- a betegségek kialakulása és gyógyulási folyamata
- a családi és más társas kapcsolatok szerepe az egészségmegőrzésben
- a személyes krízishelyzetek felismerése és kezelési stratégiák ismerete
- a szennedélybetegségek elkerülése, megelőzése
- a bántalmazás és az iskolai erőszak megelőzése
- balesetek elkerülése, megelőzése, elsősegélynyújtás
- a tanulási környezet pozitív irányú alakítása
- a természethez való viszony
- az egészséges, biztonságos környezet jelentősége

Várt eredményei

Az egészségfejlesztési program megvalósításától azt várjuk, hogy tanulóink képesek legyenek:

- viselkedésük, életvezetésük helyes alakítására egyéni képességeiknek megfelelően
- az egészségkárosító magatartásformák elkerülésére
- megfelelően kiegyensúlyozott étrendet, mozgásformát követni egészségük megőrzése érdekében
- társas-kommunikációs készségeik fejlesztésére és a konfliktuskezelési magatartásformák fejlesztésére

Az egészségfejlesztési program megvalósulásának szinterei

- Az iskola működésében rejlő lehetőségek
- A hagyományos tanítási formák
- A mindennapos testedzés

Az iskola működésében rejlő lehetőségek

- Fontosnak tartjuk az együttműködést a pedagógiai, az egészségügyi, a gyermekvédelmi szakemberek, a szülők és a tanulók között, annak érdekében, hogy az iskola egészséges környezet legyen

Állandó és hatékony kapcsolatban állunk az iskola-egészségügyi szolgálattal, melynek feladata:

- Rendszeres orvosi- és fogorvosi ellátás, szűrés és prevenció.
- A tanulók életkorhoz kötött vizsgálata, amely a szűrővizsgálatokon a krónikus betegségek és kóros elváltozások korai felismerésére irányul
- A szakrendelésre küldött tanulók leleteinek begyűjtése
- A gyógytestnevelésre, könnyített testnevelésre utalt tanulók nyilvántartása
- A tanulók elsősegélyben részesítése
- A védőnő rendszeres tanácsadással, felvilágosító tevékenységgel segíti munkánkat.
- Az autizmushoz gyakran kapcsolódó betegségek (pl. epilepszia), egészségügyi problémák és kockázatok figyelembe vétele, felismerése, a családok támogatása a megfelelő szakellátás igénybe vételében.
- A szülők tájékoztatására különböző előadásokat, szülői klubokat, illetve egyéni tanácsadást szervezünk. Ezek az alkalmak segíthetik ismereteik bővülését és problémáik megoldását a gyermekeiket érintő, az autizmusból, illetve az életkori sajátosságaikból fakadó témakörökben.

Tanítási formák

A tantervünk valamennyi tantárgya alkalmas az egészségfejlesztési program céljainak megvalósítására.

A tantárgyak témakörei átfogják az egészséges élet szempontjából legkritikusabbnak tekinthető területeket: a táplálkozást, a biztonságot, az alkohol- és kábítószer-fogyasztást, a dohányzást, a családi és kortárs kapcsolatokat, a környezetvédelmet, az aktív életmódot, a személyes higiéniát és a nemi fejlődést. Ezeket nem egymástól elszigetelten, hanem kölcsönös kapcsolataikba ágyazottan tárgyalják. A megszerzett tudás alapja a tanulók egészséges életvezetésére és az egészséges környezet kialakítására való igényének.

A különböző tanítási órákon megvalósítható feladatok

- az egészséges életvitel kialakítása
- a környezet leggyakoribb, egészséget veszélyeztető tényezőinek felismerése, tudatosítása
- a gyalogos közlekedés, és tömegközlekedési eszközök használata szabályainak elsajátítása, gyakorlása
- veszélyes anyagok, készítmények helyes használatának megismerése, kezelése,
- káros, függőségekhez vezető szokások, életmódok kialakulásának megelőzése
- a helyes táplálkozási szokások kialakítása
- mindennapos testedzés iránti igény felkeltése
- személyi higiénié elsajátítása

A tanítási órákon kívüli programok

Az egészségfejlesztési program céljainak, feladatainak megvalósításában hangsúlyozott szerepet szánunk a testmozgás, a szabadidő hasznos eltöltése iránti igény kialakításának, amelyre a következő lehetőséget biztosítjuk iskolánkban:

- kirándulások
- erdei iskola
- nyári tábor

Egyéb programok

- Szelektív hulladékgyűjtés

Mindennapos testedzés

Célok

- az egészségfejlesztés
- a gyermekek egészséges testi – lelki fejlődésének elősegítése a testmozgás eszközeivel
- a testmozgás jelentsen sikerélményt és örömet a tanulóknak

Feladatok a mindennapos testedzés keretében

- a keringési és légző-rendszer megfelelő terhelése
- a biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása a gerinc- és ízületvédelem szabályainak betartásával olyan életmód-sportok megszerettetése, amelyeket egy életen át lehet folytatni az életminőség javítása érdekében (pl. túrázás, kerékpározás, korcsolyázás).

A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK

Az intézményi élet szereplői

- tanulók
- pedagógusok
- szülők

Az intézmény feladatai:

- meghatározni az éves munkatervben ütemezettnek szerint a közösségfejlesztés tanórai és tanórán kívüli programjait annak érdekében, hogy a pedagógusok képesek legyenek kollégáikkal a team munkára, a szülőkkal a mindennapos kapcsolattartásra, vegyék észre gondjaikat, hallgassák meg véleményüket, javaslataikat, rendelkezzenek kommunikációs-, döntési-, szervezési- és elemzőképességgel
- kialakítani a kapcsolattartás kommunikációs csatornáit, és azok hatékony működtetésének feltételeiről gondoskodni
- megteremteni a szakmai teameken keresztül a nevelési-szakmai együttműködés lehetőségét
- megteremteni a pedagógusok és a szülők között a nevelési tartalmak alakítása vonatkozásában a folyamatos partneri együttműködés lehetőségeit
- kialakítani a hatékony kapcsolattartás, továbbá a közösségformálás és fejlesztés céljait szolgáló pedagógusképzési formákat, az anyagi lehetőségeknek megfelelően kezelni a továbbképzési és beiskolázási terveket.

Annak érdekében, hogy a szülők (gondviselők):

- mindenkor bizalommal fordulhassanak véleményeikkel, javaslataikkal vagy problémáikkal a pedagógusokhoz
- kapjanak támogatást az iskolától problémáik megoldásához
- együttműködhetnek a pedagógusokkal gyermekük nevelésében

Az intézmény feladata:

- a partnerközpontú együttműködés kiépítése a szülőkkal, a neveléssel kapcsolatos kérdések megvitatásának folyamatába való minél szélesebb körű bevonásával
- igazgatói tájékoztatás a szülői összejövetelek, értekezletek alkalmával
- a szülőkkal való találkozás alkalmával a családi nevelés és a gyermek pozitívumait erősíteni, őszinte légkört kialakítani, hogy a szülő elmondhassa a véleményét és igényeit

- a szülők bevonása az intézmény különféle programjaiba

A tanulói közösségek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatok

- A tanulók életkori sajátosságainak, fejlettségének és autizmusból fakadó együttműködési nehézségeinek figyelembevétele a tanulóközösségek fejlesztésében
- Ennek keretében: A tanulói közösségek irányításánál a nevelőknek alkalmazkodniuk kell az életkorral és a fejlődéssel változó közösségi magatartáshoz
- A tanulói közösségek tevékenységének megszervezése
- Az iskolai közösség egyéni arculatának, hagyományainak kialakítása

A PEDAGÓGUSOK HELYI INTÉZMÉNYI FELADATAI

Az intézményben dolgozó gyógypedagógusok felelősséggel és önállóan, a tanulók tudásának, képességeinek és személyiségének fejlesztése érdekében végzik szakmai munkájukat a munkaköri leírásban foglaltak szerint a tantárgyfelosztásban meghatározott munkarendben.

A gyógypedagógus

- Részt vesz a speciális pedagógiai módszerek fejlesztésében, értékelésében, átadhatóvá tételében, a szakmai tapasztalatok összefoglalásában: pl. új eszközök bevezetésében, kipróbálásában, értékelésében, a gyermekek, tanulók fejlesztésében használatos feladatlapok, gyakorlatok, szintfelmérő tesztek összegyűjtésében.
- Az intézmény látogatóit, a tanfolyamok hallgatóit tájékoztatja az osztályban/ csoportban folyó munkáról.
- Gyógypedagógusként felelős a rábízott gyermekek biztonságáért, speciális fejlesztéséért. Jogait és kötelességeit a Nemzeti Köznevelési Törvény 62.§-a tartalmazza, valamint kötelezőek rá nézve az Nkt. és annak végrehajtási rendeletei.
- Törvény adta jogánál fogva a fejlesztéshez maga választhatja meg a taneszközöket és módszereket, összhangban az intézmény által kialakított szakmai és pedagógiai koncepcióval. Az egységes koncepció érvényesítésének érdekében rendszeresen konzultál a team tagjaival, szükség esetén az intézmény más szakembereivel, illetve az intézmény vezetőjével.
- A felelős taneszköz és módszerválasztás feltétele, hogy ismerje és kövesse a szakirodalmat, folyamatosan képezze magát.
- Az egyéni és csoportos foglalkozásokra rendszeresen felkészül, szükség esetén megtervezi és elkészíti a taneszközöket.
- Gondoskodik arról, hogy a gyermekek, tanulók képességeiknek megfelelő ütemben megszerezzék a helyi tantervben és az egyéni fejlesztési tervben meghatározott készségeket és ismereteket.
- Ellátja a gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos intézményi adminisztrációs munkát: elkészíti a napi tervhez kapcsolódó írásos értékeléseket, a viselkedésproblémákról szükség esetén jegyzőkönyvet vezet, vezeti a haladási naplót.
- Kötelessége az igazgatót rendszeresen tájékoztatni a gyermekek, tanulók fejlődéséről.
- Szoros kapcsolatot tart fenn a szülőkkel, folyamatosan tájékoztatja őket gyermekük fejlődéséről, az iskolában használatos módszerekről, a taneszközökről, illetve információt kér a családoktól a gyermek fejlődését érintően.

- Szükség szerint ellátja a gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos ápolási feladatokat.
- Részt vesz a csoport/osztály számára szervezett valamennyi külső programon (pl. kirándulás).
- Részt vesz az intézmény által szervezett programok előkészítésében, lebonyolításában.
- Munkája eredményesebb ellátása érdekében ismernie kell az intézmény alapvető dokumentumait, hospitálásokkal tájékozódik a többi csoport munkájáról.
- Annak érdekében, hogy munkáját magas színvonalon lássa el, köteles részt venni az értekezleteken, továbbképzéseken.
- A szülőt (törvényes képviselőt) tájékoztatja a tanuló iskolai fejlődéséről, teljesítményéről, viselkedéséről, az ezzel kapcsolatban észlelt problémákról, az iskola döntéseiről, a gyermek tanulmányait érintő lehetőségekről.
- Felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, szükség esetén más szakemberek bevonásával megtesz mindent a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében.
- Pontosan és aktívan vesz részt a nevelőtestület értekezletein, a fogadóórákon, az iskolai ünnepeken és az éves munkaterv szerinti rendezvényeken.
- A pedagógiai programban és az SZMSZ-ben előírt pedagógiai és adminisztratív feladatait teljesíti.
- A kötelező minősítéseket határidőre szerzi meg.
- A gyermekek, a tanulók és a szülők, valamint a munkatársak emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartja.

Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

- Felelős vezetője a rábízott tanulócsoporthoz.
- Az osztályfőnök céltudatosan irányítja az osztályban folyó oktató- nevelő munkát. Irányítja a szakmai csapatot, kapcsolatot tart a szakambulancia munkatársaival.
- Kapcsolatot tart tanítványai szüleivel. Tájékoztatja a szülőket a tanulók fejlődéséről, a nevelés eredményeiről. Az adott tanév rendjében meghatározott időpontban szülői értekezletet, fogadó órát tart.
- Együttműködik osztálya szülőközösségével.
- Figyelemmel kíséri tanítványai családi és személyes életeseeményeit, szükség esetén intézkedést kezdeményez.
- Törekszik az osztályközösségen belüli hagyományok kialakítására.
- Szervezi és vezeti az osztályprogramokat.
- Határidőre elvégzi az osztályfőnöki feladatkörrel járó adminisztrációs, dokumentációs tevékenységet.

KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

Intézményünk kizárólag kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket, tanulókat lát el. Minden tanulónk sajátos nevelési igényű, de egy-egy gyermek emellett lehet egyúttal pl. kiemelten tehetséges és/vagy hátrányos/halmazottan hátrányos helyzetű is.

Kiemelt figyelmet igénylő tanuló

Különleges bánásmódot igénylő tanulók:

- kiemelten tehetséges tanuló
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanuló
- sajátos nevelési igényű tanuló

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló

A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenység

Az Nkt. szerint kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Az autizmussal élő tanulók egyes esetekben mutathatnak olyan képességeket, melyek valóban kiemelkedők. Gyakrabban azonban csak az általános fejlődési elmaradáshoz képest jobbak a képességek. A fejlesztési elvekben foglaltaknak megfelelően nem törekedhetünk a kiemelkedő képességek egyoldalú fejlesztésére, hiszen ezzel nem segítenénk a felnőttkori adaptációt, de támogatjuk a tehetség kibontakozását.

A pedagógusok általános feladata e téren sokrétű: meg kell próbálniuk a jó/kiemelkedő képességeket a későbbi sikeres adaptáció szolgálatába állítani, a speciális érdeklődést a gyermek motiválására használni. Segíteniük kell abban is, hogy a családok megértsék az autizmus következményeként kialakult fejlődésmentet sajátosságait. Így érhető el, hogy a családok reális célokat tűzzenek ki a gyermek jövőjével kapcsolatban.

Emellett azonban fontos feladatunk a kiemelkedő képességek felismerése és gondozása is. A tehetséggondozás folyamatában nagyon fontos meglátni a különlegest, a speciális adottságot a tehetséges gyermekben, bármilyen területen nyilvánul is az meg.

Az egyénileg szervezett, céltudatos munkával, speciális gondozással és feltételekkel a kiemelkedő képességek fejleszthetők és a felnőttkori munka vagy örömteli szabadidős tevékenységek alapjául szolgálnak.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulók megsegítése

Az autizmussal élő tanulók számos olyan viselkedést, magatartásformát mutathatnak, melyeket a környezet nem kívánatosnak minősít, tilt, esetleg csupán szociálisan furcsának tart. Ezek között a viselkedések között előfordulnak veszélyes, destruktív, agresszív vagy önkárosító megnyilvánulások, de ide sorolhatjuk a beilleszkedést nehezítő sztereotip viselkedéseket vagy a szélsőséges passzivitást is. A beilleszkedési nehézségeket eredményező viselkedések hátterében sokféle ok állhat. Ezek közül a leggyakoribbak:

kommunikációs nehézségek, fokozott érzékenység bizonyos környezeti ingerekkel szemben, a szociális megértés hiánya, stb. A pedagógusok feladata, hogy a családdal egyetértésben rangsorolják a nem kívánatos viselkedéseket súlyosság és fontosság szempontjából, majd megoldási stratégiát dolgozzanak ki. Szükség esetén a folyamatba bevonandó pszichológus és pszichiáter is.

A beilleszkedési, magatartási nehézségek és azok okai rendkívül változatosak az autizmusban, ezért egyéni felmérés és egyénre szabott stratégiák alkalmazása szükséges.

A felmérés és beavatkozás tervezéséhez több modell is rendelkezésre áll. (Pl.: a Zarkowska és Clements által kidolgozott STAR modell.)

A modellekben közös, hogy a beavatkozás tervezése mindig a nem kívánatos viselkedés pontos meghatározásán és konkrét tartalmú, pontos jegyzőkönyvezésén alapul. Az alkalmazott stratégiák alapja viselkedés-és kognitív terápia. A sikeres beavatkozás feltétele, hogy adott viselkedés kezelése során valamennyi felnőtt egységes reakciókat adjon.

A leggyakrabban alkalmazott stratégiák:

- Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák tanítása.
- A problémás viselkedés megelőzése.
- A kívánatos viselkedések pozitív megerősítése.
- Inger kontroll.
- Új készség tanítása.
- Hatékony kommunikációs stratégiák kialakítása.
- Megfelelő alternatív viselkedés tanítása.
- Jelentéstulajdonítás a viselkedésnek.
- Kognitív stratégiák (pl. képes ill. írott forgatókönyvek a megfelelő viselkedés szervezéséhez).

Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók

Ebbe a csoportba azok a tanulók tartoznak, akiknek alapvető szükséglet – kielégítési lehetőségei korlátozottak. Családjuk, szűkebb társadalmi környezetük elsősorban szociális, kulturális téren az átlagoshoz képest negatív eltérést mutat (alacsony jövedelem, szülők alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje). Ezek a hátrányok esélyegyenlőtlenséghez vezetnek.

Iskolánk, amennyiben szükséges felkészül halmozottan hátrányos helyzetű gyermek jelenlétére, ellátására.

Folyamatos feladatunknak valljuk a hátrányokból fakadó veszélyeztetettség megelőzését. Ha az előforduló veszélyeztetettség fennállását nem tudjuk pedagógiai módszerekkel megoldani, akkor jelezzük az arra illetékes szakembernek, intézménynek.

Munkánkat pszichológus, gyermekpszichiáter segíti.

Feladatok, tevékenységformák, módszerek, szolgáltatások

- A tanulókat és szüleiket a tanév kezdetekor tájékoztatjuk a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol lehet elérni.
- Tanévkezdéskor az osztályfőnökök felméri a veszélyeztetett, illetve a hátrányos helyzetű tanulók számát és jelzik a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősnek.
- Intézményünkben a tanulók és a szülők által jól látható helyen közzé tesszük a gyermekvédelmi feladatot ellátó fontosabb intézmények nevét, címét, telefonszámát.
- Az osztályfőnökök folyamatosan tájékoztatást nyújtanak a családoknak a szervezett szabadidős programokról.

Gyermekvédelmi feladataink körébe tartozik

- a veszélyeztetett tanulók életkörülményeinek, előmenetelének figyelemmel kísérése és adott esetben javaslatétel a változtatásra
- tanácsadás a szülőknek
- esetmegbeszélések
- hiányzások követése és megfelelő intézkedések megtétele
- magántanulók nyilvántartása, kapcsolattartás
- kapcsolattartás, együttműködés a szakambulanciával, szükség esetén Rendőrséggel, a Gyámhivatallal, a Gyermekjóléti Szolgálattal, a Családsegítő Szolgálattal, támogató szolgálatokkal, a szakértői bizottságokkal, védőnői szolgálattal, iskolaorvossal.

Az intézmény anyagi támogatást nem tud nyújtani, de sokszor hatékony lehet a családok megfelelő informálása azzal kapcsolatban, hogy hová, melyik szervezethez fordulhatnak problémáikkal.

Feladatok

- Jó és állandó kapcsolat kialakítása a családokkal
- Állandó és folyamatos munkakapcsolat a szociális háló más intézményeivel (Családsegítő Szolgálat, Gyermekjóléti Szolgálat, pszichológusok, Nevelési Tanácsadó, rendőrség, gyámhatóság, önkormányzat).
- Pszichológushoz vagy más szakemberhez irányítás.

A TANULÓK RÉSZVÉTELE AZ INTÉZMÉNYI DÖNTÉSI FOLYAMATBAN

Tanulóink spontán interakciókat társaikkal és tanáraikkal rendkívül ritkán kezdeményeznek, ezért a gyermekek véleményét, igényét személyre szabott felmérések útján ismerjük meg és vesszük figyelembe. A sérülés jellege miatt diákönkormányzat az intézményben nem működik.

A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS ÉS AZ INTÉZMÉNY PARTNEREI KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI

A nevelés és oktatás feladatát a tanulók szülei, törvényes képviselői megosztják az iskolával, az ott dolgozó pedagógusokkal. Ennek a közös tevékenységnek az alapja a bizalom, amelynek szakmai hitelünkkel igyekszünk megfelelni.

Az iskola tanulólétszáma alacsony, ezért formális keretek között nem működik szülői érdekvégyesítési szervezet. A szülői közösség nevében egy felkért szülőtárs véleményezi és hagyja jóvá az intézmény dokumentumait. A szülők a félévi és év végi bizonyítványok és pedagógiai vélemények kiadásakor egyéni megbeszélések során tájékozódnak gyermekük fejlődéséről, fejtik ki véleményüket, fogalmazzák meg kívánságaikat. Egyéni megbeszélésekre bármikor sor kerülhet igény szerint. A foglalkozások előre megbeszélte időben megtekinthetőek. Fontosnak tartjuk, hogy a szülők és a pedagógusok folyamatosan egyeztessék az otthoni és az iskolai eredményeket, tapasztalatokat. Évente minimálisan két alkalommal intézményi szintű szülői értekezletet tartunk, szükség esetén pedig tanulócsopontonként is szervezhetőek megbeszélések. Lehetőség és igény szerint rendszeresen szülőklubot szervezünk.

Az együttműködés formái

- Előre tervezett és rendkívüli szülői értekezletek
- Fogadó órák
- Rendszeres egyéni beszélgetés, tanácsadás
- Nyílt napok szervezése
- Szülők meghívása az iskolai rendezvényekre
- Családos kirándulások
- Osztályon/csoporton belüli levelezési csoportok
- Szülői fórumok, klubok

Rendszeres és folyamatos tájékoztatás a tanuló előmeneteléről és magatartásáról írásban és szóban. Tájékoztató füzetet, Egyéni Én-könyvet és Naplót vezetünk.

A 2023/2024-es tanévtől a KRÉTA rendszeren keresztül értesítjük a szülőket/gondviselőket.

A szülői értekezletek és fogadó órák rendje

Szülői értekezletek időpontjai:

- szeptemberben
- felső tagozaton októberben
- a félévi értesítő kiosztása utáni héten
- júniusban

A szülői értekezleten:

- a szülők tájékoztatást kapnak a tanév rendjéről, az aktuális feladatokról, programokról
- az igazgató/ osztályfőnök beszámolót tart a gyermekek, tanulók nevelésének-oktatásának közös aspektusairól

Rendkívüli szülői értekezlet hívható össze, ha a szülők vagy a pedagógusok kérik.

A fogadó órák rendje

Az intézmény működésének alapvető jellemzője, hogy a szülők akár napi rendszerességgel konzultálhatnak gyermekük egyéni fejlesztő gyógypedagógusával, szükség esetén pedig a gyermek nevelésében-oktatásában résztvevő valamennyi team-tag és az igazgató részvételével szervezhető fogadóóra.

A TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYAI, KÖVETELMÉNYEK

A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos intézményi eljárásrend

Az intézményben ellátott egyéni munkarendű tanulók esetében a fejlődés folyamatos követése az egyénre szabott pszichoedukációs felmérésekkel és az egyén számára kialakított tantárgyi feladatsorokkal történik. A tanuló írásos/rajzos munkáit, strukturált feladatait a gyermek dokumentációjában megőrizzük, illetve szükség esetén teljesítményéről/viselkedéséről videó felvétel készül a szülők engedélyével. A helyi tantervben és az egyéni fejlesztési tervben meghatározott fejlesztési és tantárgyi célok teljesüléséről félévkor és a tanév végén részletes szöveges értékelés készül.

A TANULÓK FELVÉTELÉNEK ÉS ÁTVÉTELÉNEK HELYI SZABÁLYAI

A felvétel szabályai első osztályba

Az intézmény felvételit nem tarthat.

Az intézmény elsősorban budapesti, esetenként pest megyei gyermekeket vesz fel, kijelölt körzete nincsen.

Üres férőhelyekre jelentkezők esetében:

- a.) szükséges az illetékes Szakértői Bizottság véleménye, autizmus spektrum zavar diagnózis
- b.) az Autizmus Alapítvány Ambulanciájának vizsgálata, a gyermek gondozásba vétele és az Ambulancia szakmai véleménye azzal kapcsolatban, hogy a gyermek számára intézményünk megfelelő.
- c.) leendő elsős esetében a szülő a beiratkozás évében írásban jelezte kérését.

Amennyiben a c., pont szerinti jelentkezések meghaladják a felvehető számát, a fennmaradó helyek betöltéséről a jelentkezésben megfogalmazott indokok alapján a tantestület és az igazgató dönt pedagógiai szempontok alapján.

A felvett tanulók osztályba/csoportba való beosztásáról – a tantestület véleményének kikérésével – az igazgató dönt autizmus-specifikus pedagógiai szempontok alapján.

A szülői igényeket a lehetőségek szerint figyelembe vesszük. Kérésüket a beiratkozáskor rögzítjük.

Az átvétel szabályai

A hozzánk átjelentkező tanulók felvételekor az alábbi szempontokat mérlegeljük: beilleszthető-e a tanuló meglévő osztályainkba, csoportjainkba, a gyermek egyéni szükségletei, az Autizmus Alapítvány Ambulanciájának véleménye, a szakértői bizottság véleményének tartalma, a család kérése, szempontjai. Az átjelentkezni kívánó tanuló szüleivel folytatott interjú alapján, valamint egyéni felméréssel győződünk meg arról, hogy intézményünkben szükségleteinek megfelelően ellátható a gyermek. Az átvételről az igazgató autizmus-specifikus pedagógiai szempontok alapján a tantestület véleményének kikérésével dönt.

Az átmenetek támogatása

Az autizmussal élő gyermekek, tanulók számára különösen nehezek, számukra a változások, újdonságok megértése, elfogadása jelentős stresszt jelent. Az óvodából az iskolába való átmenet, illetve az általános iskolából a középiskolába való átmenet gondos előkészítést és a folyamatban részt vevő valamennyi szereplő szoros együttműködését kívánja meg. A folyamat tervezését-szervezését az autizmus spektrum pedagógiájában képzett gyógypedagógus végzi. A szülők bevonása és aktív részvétele nagyban elősegíti a zökkenőmentes átmenetet. Az óvodai és iskolai élet közötti eltéréseket, a várható újdonságokat, a napi rutin megváltozását a szülők is segítenek megérteni és elfogadni. Hasznos egyénre szabott vizuális segítséget készíteni, mely tartalmazza azoknak a személyeknek, tevékenységeknek, elvárásoknak, tárgyakkal a listáját (fotókkal, rajzokkal illusztrálva), melyek nem változnak a tanulók életében, és azokat a személyeket, körülményeket, elvárásokat, melyek újak lesznek. A szülőknek fontos szerepük van a fogadó intézmény pontos informálásában a gyermek egyéni szükségleteiről.

Fontos, hogy iskolánk részletes tájékoztatást nyújtson a következő környezet számára a tanulóval a következő területeken:

- a) stressz megelőzésének és kezelésének stratégiái;
- b) szenzoros ingerekre adott reakció;
- c) szociális készségek, felnőttekkel és kortársakkal való együttműködés;
- d) érdeklődés és motiváció, tanulási stílus (beleértve az egyénre szabott jutalmazási rendszert);
- e) kommunikációértés és -használat (beleértve a használt AAK eszközt és a használat módját);

- f) önkiszolgálás, önállóság (beleértve a szervezést-kivitelezést segítő vizuális stratégiákat, ha a gyermek használja azokat).

Az *iskolának* meg kell ismernie a gyermek egyéni szükségleteit, és fel kell készülnie a gyermek fogadására. A középiskolába lépés jelentős stressz forrása lehet, mivel nagymértékben változik a mindennapi rutin, a szokásrend, az iskolába járás útvonala, az épület, a fizikai környezet. Új tantárgyak lépnek be, magasabb szintű elvárások jelennek meg az önállóság területén. Változnak a tanárok és a kortársak is. Ebben az életkori szakaszban megnő a kortársakkal való együttműködés, a kortárscsoportozás való tartozás jelentősége, ami a nehézségek markáns területe az autizmusban érintett tanulók számára.

Az átmenet támogatásának általános sémája:

- a) Információgyűjtés, -felmérés.
- b) Az átmenetben részt vevő team létrehozása (autizmussal élő gyermek/ fiatal, szülők, ellátó szakemberek, a fogadó hely közösségei).
- c) A befogadó hely bevonása.
- d) A környezet adaptálásának megtervezése.
- e) A kulcsfontosságú, tanítandó készségek, viselkedések tanulása, általánosítása.
- f) Az átmenet folyamatának megtervezése és kivitelezése.
- g) Utánkövetés.

Az átmenet támogatásának stratégiái a következők:

- a) Időben, legalább 1-2 évvel az intézményváltás előtt érdemes elkezdni a tervezést, a továbbtanulási lehetőségek lehető legteljesebb feltárásával.
- b) A tervezés valamennyi partner bevonásával történjen, beleértve az autizmussal élő tanulót!
- c) Fontos a fogadó intézmény lehető legkorábbi bevonása, az intézményi közösségek felkészítése.
- d) A tervezés során a meglévő készségekre, erősségekre, preferenciákra érdemes építenünk, fontos elszakadni a deficitorientált szemlélettől.

AZ ELSŐSEGÉLY-NYÚJTÁSI ALAPISMERETEK ELSAJÁTÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS ISKOLAI TERV

Pedagógiai programunk szerves része az elsősegély nyújtási alapismeretek oktatása.

Az elsősegély-nyújtási ismeretek oktatásának célja:

- a szabálykövető magatartás kialakulása,
- a segítségkérés és a segítség elfogadásának tanítása,
- a testi-lelki egészség megbecsülésére, megőrzésére való nevelés,
- az egészséges életvezetésre való felkészítés,

- kiemelt cél felkészíteni a tanulókat a mindennapi élethelyzetekben adódó helyzetekben való megfelelő, együttműködő viselkedésre.

Fontos, hogy a tanulók egyéni fejlődési szintjüknek és megértésüknek megfelelő formában és mélységben találkozzanak a vonatkozó ismeretekkel, ezért az az egyéni fejlesztési tervben szükséges meghatározni az elsősegély-nyújtási alapismeretekre vonatkozó tartalmakat, módszereket. A tevékenykedtetés, a szemléltetés, a hétköznapi helyzetek gyűjtése, feldolgozása segítheti az elmélyítést.

HELYI TANTERV

A KERETTANTERV

A pedagógiai program és helyi tanterv módosításakor a Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról, a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára kiadott kerettantervet – 1-8. évfolyamig –, az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára kiadott kerettantervet – 1-8. évfolyamig –, valamint a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelveit vettük figyelembe.

A Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4) Kormányrendelet módosításáról szóló 5/2020. (I.31.)

A 2020-ban készült helyi tanterv 2020. szeptembertől felmenő rendszerben, 1. és 5. osztályban lépett életbe.

ÓRATERVEK NAT 2020

Autizmussal élő és enyhe értelmi fogyatékos tanulók

Kötelező tantárgyak és óraszámok az 1–4. évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4	4	3	4
Etika	1	1	1	1
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Szabadon felhasználható órakeret	2	2	2	2
Habilitációs, rehabilitációs órakeret	10	10	10	11
Rendelkezésre álló órakeret	34	34	34	35

Kötelező tantárgyak és óraszámok az 5-8. évfolyamon

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4
Idegen nyelv	-	-	2	2
Matematika	4	4	4	4
Etika	1	1	1	1
Történelem	2	2	2	1
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Állampolgári ismeretek	-	-	-	1
Természettudomány	2	3	5	5
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Digitális kultúra	1	1	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Szabadon felhasználható órakeret	2	2	2	2
Habilitációs, rehabilitációs órakeret	11	11	12	12
Rendelkezésre álló órakeret	38	39	42	42

Autizmussal élő, közép-súlyos értelmi fogyatékos tanulók

Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok

Műveltségi terület	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	Kommunikáció (Magyar nyelv és irodalom)	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás (Magyar nyelv és irodalom)	2	2	3	3	4	4	2	2
Matematika	Számolás-mérés (Matematika)	2	2	2	2	3	3	3	3

Történelem és állampolgári ismeretek	Állampolgári Ismeretek	-	-	-	-	1	1	1	1
	Hon-és népismeret	-	-	-	-	-	-	1	-
	Etika	-	-	-	-	-	-	-	1
Egyéb	Játékra nevelés	2	2	2	2	-	-	-	-
	Önkiszolgálás	2	2	-	-	-	-	-	-
	Életvitel és gyakorlat	-	-	2	2	2	2	3	3
Természettudomány és földrajz	Környezetismeret	-	-	-	-	1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás (Vizuális kultúra)	3	3	2	2	2	2	2	2
Technológia	Digitális kultúra	-	-	-	-	--		1	1

Testnevelés és egészségfejlesztés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5	-	-
	Testnevelés	-	-	-	-	-	-	5	5
	Osztályfőnöki	--	-	-	-	1	1	1	1
Szabadon felhasználható órakeret		2	2	2	3	3	3	2	2
Habilitációs, rehabilitációs órakeret		10	10	10	11	11	11	12	12
Összesen		34	34	34	35	39	39	42	42

A TANKÖNYVEK, TANÍTÁSI SEGÉDLETEK, TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI

A tanulók számára a speciális szükségleteknek megfelelően egyénre szabottan kell megválasztani a tankönyveket és a taneszközöket. A tankönyvlistán szereplő tankönyvek közül a nem-fogyatékos és a fogyatékos tanulók számára készültek egyaránt felhasználhatóak. Iskolánk elsősorban az SNI eszközlista autizmus-specifikus oktatásban használható eszközeit rendeli meg.

A tankönyvek, munkafüzetek, egyéb segédletek legyenek konkrét tartalmúak, jól variálhatóak, áttekinthetőek, tartalmazzanak minél több valóság-hű képet. Szükségessé válhat, hogy a pedagógusok saját kezűleg készítsék el a taneszközöket. Az egyes tantárgyak tanítása során a mindennapi életben előforduló valóságos tárgyakat kell használni. Fontos szempont, hogy az alkalmazott eszközök biztonságosak legyenek.

A tartós tankönyveket, SNI eszközlistából választott eszközöket a könyvtár, ill. az intézmény bevételezi, több évig használhatók.

A kiválasztás szempontjai

- Feleljenek meg a gyermek/tanuló egyéni szükségleteinek, tanulási stílusának és szimbólumszintjének.
- A taneszközök minősége, megjelenése legyen alkalmas a tanulók esztétikai érzékének fejlesztésére.
- A tanulnivalót az eredményes elsajátításhoz szükséges részletességgel tárgyalják.
- Változatos, többféle munkaformát (egyéni, páros, kiscsoportos) alkalmazó feladataik tegyék lehetővé a képességfejlesztést és a differenciált oktatást.
- A tantárgyi integráció megvalósításával fektessenek hangsúlyt több kompetenciaterület fejlesztésére is.

- Kezeljék kiemelten a vizuális elemeket. Képeik, ábrák segítsék a nyelvi információk megértését, gazdagítsák azok tartalmát.
- A taneszközök lehetőleg legyenek egymásra épülő tantárgyi rendszerek, tankönyvcsaládok, sorozatok tagjai, amelyekhez megfelelő nyomtatott kiegészítő taneszközök állnak rendelkezésre (pl. munkafüzet, tudásszintmérő feladatlapok).

A NAT-BAN MEGHATÁROZOTT PEDAGÓGIAI FELADATOK HELYI MEGVALÓSÍTÁSA

Az erkölcsstan oktatása

Az Nkt. rendelkezései szerint az 1-8. évfolyamon az erkölcsstan oktatása tanórai keretben, az egyéni fejlesztési terv alapján, autizmusra adaptálva történik az autizmussal élő és enyhén értelmi fogyatékos, beszélő tanulók számára, figyelembe véve a szociális kogníció sérülését. A nem, vagy kevéssé beszélő, autizmussal élő, középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók esetében az erkölcsstan körébe sorolható ismeretek, viselkedésformák oktatása a tantárgyakba integráltan jelenik meg.

Egész napos iskola

Iskolánk egyetlen osztálya sem működik egész napos iskolai program szerint.

Természettudományos nevelés

Az egyén, a közösségek és a természet harmóniájának elősegítése a nevelés-oktatás kiemelt feladata.

A NAT –ban célként jelenik meg, hogy a természettudomány ismeretei és módszerei úgy épüljenek be a tanulók gondolkodásába és tevékenység-repertoárjába, hogy azok előhívhatók legyenek a mindennapi problémák értelmezése és megoldása során.

Ezt szolgálja a tanórákon a mindennapi élettel kapcsolatos feladatok adása, a tapasztalati úton történő tanulási helyzetek kínálása.

Az iskolai, tagozatos, évfolyam szintű vagy osztályprojektek egész folyamatok átlátására teremthetnek lehetőséget.

Öko-szemléletű programjainkkal, szemléletformáló magatartásminta nyújtásával, a tanulók minél szélesebb körű bevonásával a környezettudatos mindennapok megteremtéséért folyó munkával segítjük a cél elérését.

A nyári táborok, erdei iskola programjában törekszünk a természettudományos nevelés elemeinek tudatos megjelenítésére.

A mindennapos művészeti nevelés

Az művészeti nevelés fontos szerepet játszhat az egyéni motiváció kialakításában és fenntartásában, a szociális-kommunikáció egyénre szabott fejlesztésében és a tehetséggondozásban.

A művészeti nevelés területei intézményünkben:

- zene
- ábrázolás és rajz

Iskolánkban a tanórai és rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozások keretében egyaránt lehetőség nyílik művészeti alkotások megismerésére és az egyes művészeti területekhez kapcsolódó tevékenykedésre.

Az idegennyelv-oktatás

Az autizmussal élő tanulók esetében a szociális és kommunikációs készségek sérülése miatt gyakran felmentést szükséges adni az idegen nyelv tanulása alól.

A felmentés fő oka a kommunikációs eszköz funkcionális használatának sérülése. A nyelvtanulás csak akkor javasolt, ha a kommunikációs készségek sérülése enyhe, a tanuló szívesen tanul idegen nyelven és képes a kommunikációs követelményeknek legalább részben megfelelni és az elsajátított nyelvtudást a mindennapi élethelyzetekben alkalmazni.

Intézményünk tanulói közül csak azoknál a gyermekeknél merül fel az idegen nyelv tanulás lehetősége egyéni felmérés és mérlegelés alapján, akik az enyhén értelmi fogyatékos tanulók kerettanterv autizmusra adaptált változata szerint haladnak.

A mindennapos testnevelés

Nevelési cél:

Az egészséges életmódra nevelés. Annak segítése, hogy gyermekkorban kialakuljon a rendszeres testmozgás iránti igény, amely lehetővé teszi a testi-lelki egészség megőrzését.

A mindennapos testnevelést a köznevelési törvény értelmében első ízben a 2012./13. tanévben szervezzük meg felmenő rendszerben az első és az ötödik évfolyamon.

A Knt. rendelkezései szerint a mindennapos testnevelés keretében heti öt testnevelés órát kell a tanulók számára biztosítani.

A mindennapos testnevelés megszervezése egyéni vagy kiscsoportos formában történik.

A többi évfolyamon a mindennapos testmozgás megszervezése változatlan marad, ameddig felmenő rendszerben valamennyi évfolyamon nem kell megszervezni a mindennapos testnevelést.

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósítása

A mindennapos testmozgás

Az autizmussal élő tanulók a mozgás szempontjából is nagy különbségeket mutathatnak.

Viselkedésük leírásakor igen gyakran találunk olyan jellemzőket, melyek a mozgással kapcsolatosak (sztereotip, repetitív mozgások, pl. hintázás, céltalannak tűnő futkározás, ugrálás, dobálás, hiperaktivitás, stb.), ezek azonban nem a szűk értelemben vett mozgásfejlődés problémái, hanem sokkal inkább az autizmusra jellemző szociális, kommunikációs károsodásból, valamint a szerep-, és imitativ játékhoz szükséges képzelet, fantázia sérüléséből származnak.

Vannak olyan gyermekek, akik életkoruknak megfelelően mozognak, vagy akár ügyesebbek is bizonyos mozgásokban (pl. mászás), mint kortársaik, de gyakran előfordul, hogy mennyiségi és minőségi eltéréseket találunk a tanulók mozgásfejlődésében. Mennyiségi jellemzője lehet a lassabb fejlődési tempó, a fejlődés szabálytalansága, egyenetlensége, (pl. bizonyos fázisok kimaradnak, kevésbé gyakorlódnak be, másokra sokkal több időt fordít a gyerek), valamint a spontán utánzás hiánya. Minőségi eltérés lehet a gyakran előforduló izomhypotónia.

Célok:

- Az egészséges testi fejlődés elősegítése, a testtartási rendellenességek kialakulásának megelőzése, korrigálása
- A motorikus képességek fejlesztése
- A mozgásigény felkeltése és fenntartása
- Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás beépítése a mindennapi életbe

Feladatok:

- Biztosítsa a feltételeket a kondicionális és koordinációs képességek, a mozgásos cselekvésbiztonság fejlődéséhez.
- Végeztesen rendszeres mozgástevékenységet.
- Sajátíttassa el a különféle mozgások (futás, ugrások, dobások) alaptechnikáját
- Alakítson ki mozgásos játékkészsége.
- Járuljon hozzá a testtartási és mozgásos rendellenességek megelőzéséhez, illetve korrigálásához.
- Tudatosan és rendszeresen, egyéni gyakorlatvégzéssel szoktassa hozzá a könnyített testnevelésre szoruló tanulókat a megfelelő terheléshez.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök:

- az egészséges testi fejlődés
- mozgásigény
- játékkészség
- motoros képességek
- mozgásos alaptechnikák elsajátításának képessége
- kondicionális és koordinációs képesség
- a harmonikus mozgás
- téri tájékozódási képesség, mozgásminták utánzása, együttműködési készség és tolerancia.

A gyermekek mindennapi testmozgását szabad térben a sportudvaron, zárt térben a tornaszobában, esetenként a tantermekben egyénre szabott játékos testmozgás keretében biztosítjuk. Ezen kívül játszóterek, parkok látogatásával rövidebb kirándulásokkal gazdagítjuk a tanulók napirendjét.

A mindennapi testedzésre átlagosan naponta 60 percet fordítunk. Az egyes gyermekek mozgásigénye eltér.

Az intézményben sportkör nem működik.

Lehetőségek:

- Egyéni és kiscsoportos testnevelés órák
- Napi játékos, egészségfejlesztő testmozgás
- Szabadidő sportok

Minden testnevelés órán és minden egyéb testmozgási alkalmon szerepeljen:

- változatos mozgásformák tanítása
- a keringési- és légzőrendszer megfelelő terhelése
- a gimnasztikában a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló gyakorlatanyag
- érvényesüljön a gerinc- és ízületvédelem szabályainak betartása
- A testmozgás nyújtson örömet, sikerélményt

VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, FOGLALKOZÁSOK, TOVÁBBÁ EZEK ESETÉBEN A PEDAGÓGUSVÁLASZTÁS SZABÁLYAI

Az autizmussal élő gyermekek, tanulók nevelése-oktatása egyéni felmérés és fejlesztési terv alapján történik, mely tartalmazza az erősségeknek, érdeklődésnek megfelelő területeket is. A kötelező és habilitációs, rehabilitációs órák, a napközi és tanulószoba a teljes iskolában töltendő időt kitöltik.

Iskolánkban választható foglalkozásként igény szerint egyéni és kiscsoportos zenei fejlesztés igénybe vételére van lehetőség.

A pedagógusválasztás szabálya:

Intézményünkben a gyógypedagógusok végzettségüknek, munkakörüknek, munkabeosztásuknak megfelelően látják el feladataikat. Különös figyelmet szükséges fordítani arra, hogy a tanulók ne váljanak személyfüggővé, tehát ne csak az egyéni fejlesztést végző szakemberrel kommunikáljanak, működjenek együtt.

A TANULÓ TANULMÁNYI MUNKÁJÁNAK ÍRÁSBAN, SZÓBAN VAGY GYAKORLATBAN TÖRTÉNŐ ELLENŐRZÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI MÓDJA, DIAGNOSZTIKUS, SZUMMATÍV, FEJLESZTŐ FORMÁI

A tanulók értékelése

Az iskola magasabb évfolyamára való lépés feltételei:

- Az egyéni fejlesztési tervben megfogalmazott és a továbbhaladáshoz szükséges legfontosabb jelenségek, fogalmak, összefüggések ismerete, értelmezése – valamennyi tantárgyból és fejlesztési területen.
- Az ismeretek alkalmazásában elért gyakorlottság ellenőrizhetően elérje a továbbhaladáshoz szükséges szintet.
- A kialakult képességek alkalmasak legyenek a magasabb évfolyamon való haladásra.
- A tanuló hiányzásai ne ériék el a törvényben meghatározott szintet.

Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

A beszámoltatás, számonkérés célja

- Az egyéni fejlesztést végző gyógypedagógus és a szakmai team tájékozódjon arról, hogyan sikerült a tanulóknak elsajátítaniuk az egyéni fejlesztési tervben/helyi tantervben foglaltakat. Ennek tükrében kell kiegészítenie, korrigálnia további fejlesztő munkáját.

- A szülő kapjon visszajelzést arról, hogy a tananyag elsajátításában, illetve az egyes fejlődési területeken milyen szinten tart gyermeke.
- Segíti a tanulói önértékelés fejlődését.

Feladata:

- az egyéni fejlesztési tervben meghatározott tartalmak elsajátításának és gyakorlati alkalmazásának segítése

Követelményei:

- Folyamatosnak, rendszeresnek kell lennie.
- Legyen személyre szabott.
- Legyen lehetőleg változatos, többféle módszert alkalmazó.
- Módját, módszereit a tanulók egyéni fejlődését és életkori sajátosságait figyelembe véve kell megválasztani.
- A tanulási folyamatot hassa át a tanulók önellenőrzése, önértékelése.

A számonkérés alapvető formái

Szóbeli számonkérés

- kérdés (verbálisan vagy AAK segítségével)

Írásbeli számonkérés

- írásbeli felelet, egyénre szabott feladatlap kitöltése

Strukturált feladat önálló megoldása

Rendje

- lehet folyamatos, ill. esetenkénti
- lehet 1-1 ismeretet ,1-1 témát számonkérő
- A csoportmunkában a tevékenység értéklelése

Követelményei

- a teljesítmény mérése minden esetben egyénre szabottan történik a tanuló által legjobban értett formában
- a gyógypedagógus a felmerülő hibákat, hiányosságokat azonnal segítsen javítani, kiegészíteni

A beszámoltatások rendje, korlátai, a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepe

Rendje

A szülőknek rendszeres tájékoztatást kell kapniuk gyermekük fejlődéséről, tanulmányi előmeneteléről az alábbiak szerint: az egyéni fejlesztő gyógypedagógus rendszeresen, de minimum tanévente háromszor megosztja a szülőkkel a gyermek egyéni felmérésének eredményeit, bemutatja a gyermek számára összeállított feladatokat.

A teljesítménymérés és értékelés/számonkérés fajtáinak szerepe az értékelésben

Diagnosztikus értékelés

Célja a helyzetfeltárás, eredményei alapján a gyógypedagógus megtervezi a további fejlesztést, a hiányosságok pótlását.

Lehetőségei:

- Év eleji tudásszint mérések.
- Egyes témakörök előtt előzetes tudás felmérésére szolgáló mérések.
- Első osztályban a DIFER mérés, amelyről a szülő tájékoztatást kap.

Formatív értékelés

Célja a tanuló aktuális tudásának visszacsatolása, az arról való tájékoztatás. Érdemjeggyel, illetve, az egyes tanulók számára motiváló visszajelzés segítségével értékeljük.

Formái:

- önálló feladatmegoldás értékelése,
- csoportmunkák értékelése,
- órai beszélgetések értékelése (kérdések-feleletek)
- a tanuló által készített produktumok: rajz, vizuális munka értékelése, IKT munkák értékelése

Szummatív értékelés

Célja egy hosszabb folyamatot lezáró minősítés.

Formái:

- félévi, év végi szöveges értékelés

A tanulók teljesítményének értékelése, a minősítés követelményei és formái

A mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál eltér attól, amely az oktatásban megszokott.

A mérések elsősorban diagnosztikus jellegűek. Tájékoztatnak a gyermek állapotáról, mérik a fejlesztés eredményességét, meghatározzák annak további irányát.

Az értékelés és minősítés a tananyagban való előrehaladásról szolgál tájékoztatásul, elsősorban a szülők számára. A tanulók énképük és önismeretük fejlesztése érdekében szembesíthetők elért konkrét eredményeikkel. Ez különösen akkor hasznos, ha nincsenek tudatában annak, hogy milyen készségeik és ismereteik vannak. Ugyanakkor a gyermekek elért teljesítménye ritkán tudatos törekvés eredménye, megjelenésük sokszor a természetes érésnek, a jól szervezett környezetnek, tudatosan és lépésről lépésre megtervezett pedagógiai beavatkozásnak, a jól működő motivációs bázisnak köszönhető. Sérülés-specifikus probléma, hogy az értékelés-minősítés közösségi megegyezésen alapuló, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája számukra nem motiváló és információértékű. A konkrét, azonnali és

folyamatos visszajelzés viszont jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában. A visszajelzés lehetőleg pozitív tartalmú legyen, fogalmazódjon meg a tanuló számára, hogy miként lehetne sikeresebb.

Az értékelésnél minden esetben az a legfontosabb szempont, hogy a gyermek önállóbbá váljon, és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni.

Ennek mérésére az informális pedagógiai felmérések különböző típusai szolgálnak (pl. Fejlődési Kérdőív, megfigyelés).

Az érdemjegyek és osztályzatok a következők:

jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1)

A fokozatok a legutolsó minősítéshez viszonyított állapotot, valamint a tantárgyi tantervekben meghatározott tartalmak elsajátításának mértékét tükrözik.

A szöveges értékelés értelmezéséhez kidolgoztuk az érdemjeggyel történő minősítés módját annak érdekében, hogy intézményváltáskor így is minősíteni tudjuk a tanulókat.

Jeles az, aki: sokat fejlődött, a minimális teljesítményeknél sokkal többet teljesített.

Jó az, aki: fejlődött, a minimális teljesítményeknél többet teljesített.

Közepes az, aki: részterületen fejlődött, a minimális teljesítmények teljesítésével.

Elégséges az, aki nem fejlődött, de a minimális teljesítményeket teljesítette.

Elégtelen az, aki: nem fejlődött, vagy hanyatlott, a minimális teljesítményeket nem teljesítette.

Önállóan tekintendő a gyermek teljesítménye akkor is, ha valamely vizuális segédeszköz alkalmazásával éri azt el. A bizonyítványban az érdemjegy mellett minden esetben a gyermek adott félévi előmenetelét tartalmazó részletes pedagógiai jellemzésben kell összefoglalni a fejlesztés tartalmát és eredményeit.

Első osztályban félévkor és év végén, másodikban félévkor a tanuló tudását az alábbiak szerint szövegesen minősítjük:

- Kiválóan teljesített
- Jól teljesített
- Megfelelően teljesített
- Felzárkóztatásra szorul

A tanév közbeni feladatmegoldáshoz, szóbeli és írásbeli munkákhoz személyre szabott motivációs rendszert használunk.

Ha a tanuló minősítése az 1. évfolyamon, illetve a 2. évfolyam első félév végén „felzárkóztatásra szorul”, az iskolának a szülő bevonásával kell értékelni a tanuló teljesítményét, fel kell tárni a tanuló fejlődését, haladását, akadályozó tényezőket, és javaslatot kell tenni az azok megszüntetéséhez szükséges intézkedésekre.

AZ OTTHONI, AZ ALSÓS ÉS FELSŐS NAPKÖZIS FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK ELVEI ÉS KORLÁTAI

A tantervi és fejlesztési célokat tanulóink számára egyéni fejlesztési tervben határozzuk meg. A célok kitűzésekor mindig figyelembe vesszük a családok lehető legnagyobb mértékű tehermentesítését, ugyanakkor a családi élet megsegítéséhez, könnyebbé tételéhez is keressük a megfelelő célokat, lehetőségeket. Ilyen értelemben a házi feladat gyakran nem tantárgyi jellegű, hanem a fejlesztő programok anyagából kerül kiválasztásra.

Az otthoni felkészülésről, a családok által vállalt feladatokról a tanév elején a szülőkkal írásbeli megállapodást kötünk.

Az autizmussal élő gyermekek számára nagy gondot jelent a megtanultak általánosítása. Éppen ezért a tanórán kívüli felkészülés legfontosabb célja az elsajátított ismeretek, jártasságok, készségek generalizációja új helyszínekre, személyekre, helyzetekre. További célok az új ismeretek begyakorlása, jártasság- és készségszinten való alkalmazása, képességek megszerzése.

Írásbeli feladatokat általában az iskolában is használt feladatlapokból állítjuk össze, amelyeket vagy individualizált formában egy-egy tanuló számára készítünk el, vagy megfelelő a tananyag-kiválasztás elveinek egyéb tankönyvekből emelünk át.

Az otthoni felkészülés kiegészül az „én-könyvek” és naplók készítésével, naplóírással, mely a fejlesztési programokhoz elengedhetetlen.

Magasabb évfolyamokon az írásbeli feladatok része egyszerű fogalmazások elkészítése is a beszélő és/vagy írott nyelvet értő tanulók esetében.

Szóbeli feladatokat a verbális szintet elérő, a nyelvet magas szinten használó tanulóinknak adunk, –mivel az autizmus természetéből fakadóan ez számukra is rendkívül nehéz feladat– mindig nagyon konkretizált, rövid, redukált formában. A szóbeli feladatokat szintén mindig egyénre szabottan, a fejlesztési tervben szereplő tananyag alapján választjuk ki.

A TANULÓ JUTALMAZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ, A TANULÓ MAGATARTÁSÁNAK, SZORGALMÁNAK ÉRTÉKELÉSÉHEZ, MINŐSÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELVEK

A jutalmazás alapelvei és formái

- A tanuló a tanév során tanulmányi és viselkedésbeli teljesítményéért dicséretben részesülhet. A dicséret bejegyzésre kerül a személyes, tájékoztató füzetbe vagy a személyes naplóba.
- A tanuló, ha valamely tantárgyból a félév vagy a tanév során kiemelkedő eredményt ért el, egyéni fejlesztő gyógypedagógusától tantárgyi dicséretben részesül. E dicséret félévkor a tanuló szóveges értékelésében, tanév végén a bizonyítványban szóvegesen: „kitűnő” értékeléssel kerül rögzítésre.

Az elismerés formái

- azonnali/késleltetett tárgyi jutalom szociális megerősítéssel
- osztályfőnöki dicséret
- igazgatói dicséret (írásban)
- esetenként lehetőség van más módon történő jutalmazásra is pl. könyv, emléklap, oklevél, stb.

Elismerés szinterei

- bármely iskolai helyzet
- iskolai rendezvények, közösségi események.

A tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek

Mivel az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni, ezért javasoljuk, hogy autizmus diagnózis esetén a tanulók kapjanak felmentést a minősítés alól.

Magatartás alatt értjük a gyermek adaptív viselkedésének, környezetéhez való alkalmazkodó képességének szintjét, önkontrolljának mértékét.

Szorgalom fogalmával jellemezzük, minősítjük a gyermek motiválhatóságát, aktivitásának, aktivizálhatóságának mértékét.

A magatartás értékelésének és minősítésének követelményei

Példás az, aki: a megadott, tanult viselkedési szabályokat betartja.

Jó az, aki: a megadott viselkedési szabályokat felnőtt segítségével képes betartani.

Változó az, aki: alkalmanként segítséggel sem tartja be a tanult viselkedési szabályokat, ilyenkor inadaptív viselkedést mutat (pl. hipermotilitás, passzivitás, sztereotip viselkedés, esetleg agresszió, autoagresszió).

Rossz az, aki: gyakran autoagresszív, agresszív, vagy egyéb súlyos viselkedésproblémát mutat (pl. szökés). Önmagát, környezetét súlyosan veszélyezteti.

A szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei

Példás az, aki: bizonyos tanult aktivitásokat önként, külső motiváció nélkül is elvégez, teljesítménye egyenletes.

Jó az, aki: biztos motivációs bázissal rendelkezik, teljesítménye egyenletes.

Változó az, aki: csak bizonyos körülmények között aktivizálható.

Hanyag az, aki: nem aktív, nem motivált, csak teljes irányítással képes elvégezni aktivitásait.

CSOPORTBONTÁSOK ÉS EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI

A csoportbontások kialakításának szempontjai

Az osztályok/csoportok szervezésekor szükség esetén eltérünk az életkori elvtől, és a gyermekek fejlettségi szintje, valamint mentális kora dönti el, hogy kik lesznek egy-egy tanulócsoport tagjai. A heterogén összetétel miatt a csoportok szervezésekor kihasználjuk az összevonás lehetőségét. A csoportok szervezésekor figyelembe vesszük az egyes tanulók adaptív viselkedésre való képességének szintjét.

Az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

Tanórán kívüli tevékenységek

A tanulók számára csak a strukturált foglalkozások jelenthetnek szükségleteiknek megfelelő ellátást. Ilyen szervezett formában jelenhetnek meg a szülők igényeinek megfelelően a fenntartó által biztosított napközis ellátás órái. A szervezési formák közül – a személyi feltételektől függően – az egyéni foglalkozások lehető legnagyobb arányára kell törekedni.

Az egyéni tervek összeállításakor a pedagógusok döntenek arról, hogy mely tanórán kívüli tevékenységekben vesznek a tanulók részt.

Valamennyi tanuló számára megszervezett foglalkozás:

- szervezett szabadidő,
- játékos mozgás-foglalkozások.

Differenciáltan tervezhető:

- zene,
- műhelymunka (pl. rajz, festés, fotó, batikolás),
- számítógépes ismeretek,
- gyógytestnevelés, sport.

Egyéb foglalkozások szervezésének elvei:

- kapcsolódik az iskola oktatási, nevelési folyamatához,
- lehetőséget ad új ismeretek megszerzésére,
- rendszerezi, szelektálja, elmélyíti a már meglévő ismereteket,
- segíti a tanulási képességek szerinti fejlesztést
- szolgálja a kiemelkedő képességű tanulók speciális értékeinek továbbfejlesztését,
- hasznos, kulturált, a tanulók igényeinek, egyéni érdeklődésének megfelelő programokat kínál, összehangolva az iskola és a családok törekvéseit,
- biztosítja tanulóink mozgás- és játékigényének kielégítését,
- fejleszti a társas-közösségi kapcsolatokat,
- új élményekkel gazdagít,
- figyelembe veszi a tanulók szociális körülményeit, a gazdasági lehetőségeket.

Az iskolában a nevelési és oktatási célok megvalósítását az alábbi tanítási órán kívüli egyéb foglalkozások segítik:

Tanulószoza, napközi

A napközi, tanulószoza szervezési elvei:

A szülők igénye alapján biztosítjuk a napközibe és a tanulószobára való felvételt. Felvételre az előző tanév májusában írásban kell jelentkezni.

Napközis, tanulószobai ellátást kell biztosítani a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű tanulóknak, ha igénylik azt.

Indokolt esetben mód van arra is, hogy a felvételt a tanév elején illetőleg év közben igényelje a család.

Az első osztályosok jelentkezése a beiratkozáskor történik.

Napközotthon

Szervezése az 1-4. évfolyamon történik.

A napközis foglalkozások a délelőtti tanítási órák végeztével – a csoportba járó tanulók órarendjéhez igazodva – kezdődnek és délután 16:30-ig tartanak.

Tanítási szünetekben, munkanapokon - a szülő külön kérésére - összevont tanulócsoport üzemel, ha ezt olyan tanulók szülei igénylik, akik nem tudják megoldani gyermekük otthoni felügyeletét.

A felügyeletet ezekben az esetekben az iskola 8.00-16.00 óráig biztosítja.

Tanulószoba

A tanulószoba szervezése az 5-8. évfolyamon történik. A tanulószoba a szorgalmi időszak alatt működik tanítási napokon az utolsó tanítási óra végét követően 16.30-ig az erre kijelölt tanteremben szerveződik.

A napközis és tanulószobai foglalkozásokról való eltávozás csak a szülő tájékoztató- vagy ellenőrzőfüzetbe beírt kérelme alapján történhet.

Tanórán kívüli foglalkozásaink

Az iskolán, tanórán kívüli foglalkozások anyagi terhet rónak a szülőkre, ezért csak abban az esetben szervezhetők meg, ha a szülők a költségeket vállalják, és erről írásban nyilatkoznak.

Tanulmányi kirándulás

Célja:

- tanulók élethelyzetekben gyakorolhassák, általánosíthassák a tanultakat, különös tekintettel a szociális-kommunikációs készségekre
- felkeltsük és kialakítsuk érdeklődésüket a környezet természeti és kulturális értékei iránt
- példát kapjanak a szabadidő hasznos eltöltéséről
- élményszerű ismeretszerzésben vegyenek részt

Múzeumlátogatás

Minden tanévben lehetőség nyílik az önköltséges múzeumlátogatást szervezésére.

Célja:

- múzeumlátogató, művészetek iránt fogékony, befogadóvá nevelés,
- az iskolában tanultak hasznosítása,
- a múzeumi tapasztalatok alkalmazása a tanítási órákon.

Mozi, színház látogatás - önköltséges

Célja:

- a nyilvános helyeken való adaptív szociális viselkedés és kommunikáció tréningje
- érdeklődési körnek megfelelő élményekben való részvétel

Erdei iskola

Iskolánk tanulói önköltséges erdei iskolában vehetnek részt. A részvétel önkéntes.

Célja:

- a környezet komplex megismerése,
- a környezettudatos nevelés
- az elsajátított ismeretek és készségek általánosítása, fejlesztése, különös tekintettel a szociális-kommunikáció és önállóság területére

A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSE

Tanulóink állóképességének felmérésére az alábbi módszereket használjuk:

- Aerob állóképesség mérése (az alábbi felmérések bármelyike, bármilyen kombinációban használható),
- 1 km síkfutás: az értékelés alapját a táv teljesítésének ideje képezi,
- (szoba)kerékpározás: 10 percig folyamatosan, az értékelés alapját a terhelési fokozat, illetve a megtett távolság adja.

Általános testi erő, erő-állóképesség felmérése:

- Helyből távolugrás (a láb dinamikus erejének mérésére).
- Guggolás (a láb erő-állóképességének mérésére).
- Hanyattfekvésből felülés (a hasizmok erő-állóképességének mérésére).
- Bordásfalon függeszkedésből lábemelés (a hasizmok erő-állóképességének mérésére).
- Hason-fekvésből törzsemelés (a hátizmok erő-állóképességének mérésére).
- Bordásfalon függeszkedésből húzózkodás (a karizmok erő-állóképességének mérésére).
- Távolba dobás – kislabdával, medicinlabdával (a karok dinamikus erejének mérésére).

A felméréshez szükséges eszközök:

- stopperóra,
- mérőszalag,
- (szoba)kerékpár,
- ugrókötél,
- bordásfal,
- kislabda vagy medicinlabda,
- esetleg babzsákok, zsetonok, a feladatot és a sorrendet jelző képek.

A felmérések elvégzésének feltételei, körülményei:

Tanulóink számára sérülésükből fakadóan problémát jelent a verbális utasítások megértése, a csoporthelyzetekben való együttműködés, az utánzás, illetve az azonnali visszajelzéssel nem járó feladatokban való motivált részvétel. Ezért a felmérések elvégzése különös körültekintést és felkészülést igényel, az adott gyermek/gyermekcsoport egyéni képességeit és szükségleteit figyelembe véve. Az alábbiakban megfogalmazzuk néhány általános javaslatot az autizmussal élő tanulók fizikai állóképességének sikeres felméréséhez:

A felmérések alkalmával feltétlenül használni kell azokat a protetikus eszközöket, amelyek a tanulóinknak a nevelés-oktatás során is segítséget nyújtanak az elvárások, a feladatok értelmezésében. Ilyenek lehetnek:

- a feladat időtartamának előrejelzésére használható eszközök pl. csörgő- vagy homokóra, hagyományos órán előre megadott időpont,
- egy-egy feladaton belül a gyakorlatok számát jelezhetjük babzsákokkal, zsetonokkal,
- a feladatok hatékony megoldását egyéb vizuális segítségekkel érhetjük el (pl. jelezve egy papírlappal, vagy színes vonallal a bordásfalán azt a pontot, amíg elvárjuk a húzózkodást),
- folyamatábrákat/leírásokat használhatunk a feladat pontos kivitelezése érdekében,
- gyakran ajánlunk meg külső jutalmakat, pótolva a felmérési helyzet megértéséből és a szociális megfelelésre törekvés hiányából adódó alulmotiváltságot.

Felmérés során mindig törekednünk kell arra, hogy csak a szükséges mennyiségű és minőségű segítséget adjuk meg tanulóinknak annak érdekében, hogy az eredmények a gyermek valódi képességeit tükrözzék. Ezért az instrukciók megadásánál az alábbi sorrendet követjük: verbális- (szóbeli, írásbeli), gesztusos-, fotós, vagy képi-segítség, bemutatás, a feladat elindítása fizikai prompttal.

Néhány tanuló – a fogyatékoság jellegéből adódóan – a fent leírt segítségek megadása mellett sem képes együttműködni egy felmérési helyzetben részt venni. Ezekben az esetekben a gyermekek szabad mozgás (pl. udvaron) közbeni megfigyelését alkalmazhatjuk. A tanulók fizikai állapotának mérésének alapját a NETFIT vizsgálat eszközrendszere szolgáltatja, azonban a feladatok nagy részét tanulóink nem tudják értelmezni és teljesíteni.

EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK

Az egészségnevelés alapelvei

Az iskolai egészségnevelésnek ahhoz kell hozzájárulnia, hogy a tanulók kellő ösztönzést, tudást szerezhessenek egy személyes és környezeti értelemben egyaránt ésszerű, a lehetőségeket felismerő és felhasználni tudó egészséges életvitelhez. Ehhez arra van szükség, hogy az egészséggel összefüggő kérdések fontosságát értsék, az ezzel kapcsolatos beállítódások szilárdak legyenek, és konkrét tevékenységekben alapozódhassanak meg.

Fejlesztési területek:

- önmagunk és egészségi állapotunk ismerete
- az egészséges testtartás, a mozgás fontossága
- az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe
- a betegségek kialakulása és gyógyulási folyamata
- az emberi kapcsolatok szerepe az egészségmegőrzésben
- személyes krízishelyzetek felismerése és kezelési stratégiák ismerete
- idővel való gazdálkodás szerepe
- rizikóállalás és határai
- szervedélybetegségek elkerülése

- nyugodt tanulási környezet kialakítása
- természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége
- problémák erőszakmentes megoldása

Környezeti nevelés alapelvei

A környezeti nevelés hivatott biztosítani a környezet megvédéséhez szükséges tudást, készséget, értékrendszert és elkötelezettséget. Legfőbb célja, hogy kialakítson az emberekben és a társadalom egészében egy új környezettel kapcsolatos viselkedésmintát. A 60 nemzet által megfogalmazott definíció így hangzik: „A környezeti nevelés olyan folyamat, melynek célja, hogy a világ népessége környezettudatosan gondolkodjék, figyeljen oda a környezetre és minden azzal kapcsolatos problémára. Rendelkezzen az ehhez szükséges tudással, beállítódással, képességekkel, motivációval, valamint mind egyéni, mind közösségi téren eltökélten törekedjék a jelenlegi problémák megoldására és az újabbak megelőzésére.

Fejlesztési területek:

- ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- fenntarthatóságra nevelés
- a környezetetika hatékony fejlesztése
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- tapasztalaton alapuló környezeti nevelés
- környezettudatos magatartás és életvitel segítése
- életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
- az egészség és a környezet összefüggései
- helyzetfelismerés, ok-okozati összefüggések
- problémamegoldó gondolkodás, döntésképesség
- létminőség választásához szükséges értékek, viselkedési normái

A TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

A tanulók esélyegyenlőségének biztosításával kapcsolatos alapelvek

- A tanulók bárminemű, különösen nemük, koruk, családi állapotuk, nemzetiségük, fajuk, származásuk, vallásuk miatti hátrányos megkülönböztetésétől való tartózkodás.
- A hátrányos megkülönböztetés minden eszközzel való megelőzése és megakadályozása, kivéve az oktatás jellegéből vagy természetéből egyértelműen következő, szükséges megkülönböztetés eseteit.
- A felvételi eljárás, tanév alatti értékelés során az egyéni fejlesztési tervben foglaltk elsajátításához szükséges készségek, képességek, jártasságok, tárgyi tudás minősítése az egyedüli szempont.
- Befogadó, diszkrimináció-mentes légkör biztosítása a tanulók számára.
- A tanulók emberi értékeinek, méltóságának, egyediségének tiszteletben tartása.

Céljaink

Célunk az, hogy iskolánkban érvényesüljön a

- diszkriminációmentesség
- a lehető legmagasabb szintű inklúzió biztosítása
- a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók oktatási és társadalmi integrációjának támogatása
- minőségi oktatáshoz történő egyenlő hozzáférés biztosítása.

A tanulók esélyegyenlőségének biztosításával kapcsolatos intézkedések

Intézményünk alapvető feladata az autizmussal élő személyek társadalmi beilleszkedésének támogatása. Ennek érdekében folyamatosan kapcsolatot tart, együttműködik az autizmus területén működő szakmai és érdekvédelmi szervezetekkel, szükség esetén a szociális és gyermekjóléti ellátások tekintetében illetékességgel és hatáskörrel bíró intézményekkel, szervezetekkel.

Iskolánk az oktatás-nevelés során tiszteletben tartja a tanulók és alkalmazottak emberi értékeit, emberi méltóságát, egyediségét.

Fontos feladatnak tekintjük a megfelelő munkahelyi légkör kialakítását, az alapvető értékek megőrzéséhez és megerősítéséhez való hozzájárulást.

SAJÁTOS PEDAGÓGIAI MÓDSZEREK

A tanulás szervezés alapelvei

- differenciálás
- egyéni felmérés, tervezés és fejlesztés
- tanítási tartalom, tanítási idő rugalmas, egyénre szabott kezelése
- a problémamegoldó képesség, kreativitás, kommunikációs készségek, énkép, önismeret fejlesztése
- motiváló módszerek alkalmazása egyénre szabottan

A tanulás szervezés módszerei

Egyéni fejlesztés

Az autizmussal élő gyermekek esetében az új ismeretek, készségek leghatékonyabb módja az 1:1 helyzetben történő tanulás, majd a tanultak kiterjesztése, általánosítása a lehető legtöbb élethelyzetre, melyben a tanultak alkalmazása releváns.

Strukturált önálló munkavégzés

A strukturált, egyénre szabott önálló feladatok rendszere lehetővé teszi az autizmussal élő tanulók számára a tanultak begyakorlását, elmélyítését változatos feladattípusokban, siker-és kompetenciaélményt biztosítanak. Fejlesztik a munkakészségeket és munkaviselkedést.

Kiscsoportos fejlesztés

A kiscsoportos formában szervezett tanórai és habilitációs, rehabilitációs foglalkozások lehetővé teszik a szociális-kommunikációs készségek előmozdítását, ezen belül a kortársakkal való együttműködés fejlődését és a tanultak általánosítását. Valamennyi tanulócsoportunk rendszeresen részt vesz az Autizmus Alapítvány munkatársai által kifejlesztett Babzsák Fejlesztő Foglalkozáson, melynek módszertana és tartalma egyaránt autizmus-specifikus.

Kooperatív technikák

Az általunk használt tanítási módszerek között megjelenik a kooperatív tanulás technikája is, amely elsősorban a gyermekek egymással való együttműködését hivatott szolgálni. A technika lehetővé teszi, hogy tudástól, képességtől függetlenül minél több diákot vonjunk be a közös feladatmegoldásba.

Törekszünk az IKT eszközök, és az internethasználattal összefüggő módszerek alkalmazására.

A digitális pedagógiai módszerek elterjesztésével kapcsolatos tevékenységek, célkitűzések:

- Tantárgyi ismeretek bővítése, rendszerezése
- IKT eszközök készségszintű alkalmazásának fejlesztése
- A konstruktív munkaformák alkalmazásával a szociális kompetenciák fejlesztése

Az IKT által támogatott tanulásszervezési módok:

- Csoportmunka
- Párosmunka-tanulópár
- Egyénre szabott munka
- Részben egyénre szabott munka
- Önálló munka

A digitális pedagógiai módszertan többszintű differenciálásra is lehetőséget biztosít, amelynek a következők a megvalósulási formái:

- Mennyiségi differenciálás
- Minőségi differenciálás
- Tanulási követelmények differenciálása

Digitális tartalmak:

- multimédia tartalmak (pl. képek, mozgóképes állományok, animációk, hangállományok),

- multimédia CD-k, DVD-k, egyéb tömegtároló eszközök, e-Tanulás rendszerekkel kezelhető, módosítható tartalmak, tananyagok

A Pedagógiai Program elkészítésekor a következő törvények, jogszabályok szolgálták alapul:

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről szóló (Nkt.)

229/2012.kormányrendelet A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról

17/ 2014. (III. 12.)EMMI rendelet A tanulói tankönyvtámogatás, a tankönyvellátás, a pedagóguskézikönyv-ellátás ac rendje

2013. évi CCXXXII. tankönyvtörvény

110/2012. Korm. rendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról (Nat rendelet)

51/2012. EMMI rendelet A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről (kerettantervi rendelet)

20/2012. EMMI rendelet A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról

401/2023. (VIII: 30.) Korm.rendelete a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról

18/2024. (IV.28.) BM rendelet

5/2020. (I.31) Korm.rendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. évi (VI.4.) Korm. rendelet módosításáról

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat

Legitimáció

Jóváhagyási, véleményezési záradék

A Pedagógiai Programot az intézmény nevelőtestülete készítette. A 2024. ...-én tartott nevelőtestületi értekezleten elfogadta.

Budapest, 2024. október 04.

.....

Martosné Gyutai Edina

a nevelőtestület képviselője

A Pedagógiai Program hatálya: A pedagógiai program 2024. 10.15-jén lép életbe és visszavonásig vagy módosításig érvényes.

Budapest, 2024. ....

.....

Ószi Tamásné

igazgató

Az Autizmus Alapítvány Általános Iskolájának Pedagógiai Programját a Szülői Közösség nevében Bozsó Erika 2024. ....-én véleményezte és elfogadásra javasolta.

Budapest, 2024. október...

Szülői Közösség képviselője

Az Autizmus Alapítvány Általános Iskolájának Pedagógiai Programját a fenntartó Autizmus Alapítvány nevében Gájerné Balázs Gizella 2024.október ... -én jóváhagyta.

.....

Gájerné Balázs Gizella

A pedagógia program hatálya: a program 2024. október 15-én lép életbe, és visszavonásig vagy módosításig érvényes.

Budapest, 2024. október 15.